

Nemunas

Nr. 7
(370-811)

2012 m.
vasario 23-29 d.

Kaina 2,50 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Virgilijus ŠONTA. „Šiaurės vėjas“. 1985 m.

Tiltai. Keistuolio žvilgsnis 3 p. Tiltai 3-7 p.

Daiva TAMOŠAITYTĖ

Neturiu laisvalaikio...

Erika DRUNGYTĖ

Švelnusis komparatyvizmas:
Eimūčio Markūno tapyba, išslystanti iš menotyros klišių

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Paskendę ne jūroje,
o ašarose 2 p.

Eglė KUKTORAITĖ

Spektaklio „Sesuo“ premjera pažymėta tragedijos ženklu

Gintarė BERNOTIENĖ

Išvarginti Tėvynės:
socialumo baubas, maišto nuobodulys ir metaforų diktatūra 9 p.

Andrius JAKUČIŪNAS

Įkvėpti vilties – padėti jos netekti

10 p.

<http://www.nemunas.net>

9 770 134 314 007

Paskendę ne jūroje, o ašarose

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Vasario vidurys, siaučia pūgos, o Kauno lėlių teatre vaikai ir juos atlydėjė tėveliai neria į jūros dugną. Ne taip ir šalta, nes ten – pats vidurvasaris. Hanso Christiano Anderseno „Undinėlė“, kurią jis sukūrė Danijoje 1837 m., dabar atsidūrė Lietuvos tarpukaryje. Palangos paplūdimys, aukšinės kopos, iš tolo sklindantys graužinės garsai, užliūliuojantys sentimentalinius mūsų senelių, proseneilių melodijomis, retro mados ir keista artėjančios meilės nuojauta. H. Ch. Andersenas, virpindamas skaudžiausiai vibrnuojančias sielos stygas, kartais nuklysdamas iki subtiliausią, emocingiausią žmogaus klodą ir net sentimentalumą, sugebėjo pasakoti tai, kas aktualiai tampa dar vaikystėje ir išlieka mumyse iki pat senatvės. Istorija apie meilę... Gal kiek anksto ka?.. Tačiau romantizmo nuspalvintos jo pasakos labai tinkta skleistis vaikams skirtose scenose. Jems sentimentalumas, be galo ryškios emocijos, tikrumas ir maksimalizmas – teigiamos savybės. Kita vertus, H. Ch. Anderseno pasakos daugiasluoksnės. Jose mitai, legendos siejamos su realybe, autorius vaizduoja ir net žiniomis apie technikos pasiekimus. Panašiai konstruojamas ir spektaklis Lėlių teatre. Ši kartą jis daugiaplaninis pačia geriausia šio žodžio prasme. Išairios raiškos formos be galo darniai jungiamos tarpusavyje, o kartu puikiai atliepia emocinius, moralinius spektaklio aspektus. Palangos paplūdimys istoriją priartina prie mažųjų žiūrovų ir labiau aktualizuojatai, ką jie mato. Juk viskas vyksta čia pat, ten, kur jie su tėveliais ką tik linksmai sau vasarojo. Ten undinės nardė bangose, dužo gyvenimai ir toje vietoje atsirado kažkas sunkiai suvokiamo, tačiau labai vertingo. Apskritai galvojant, kad mitai apie

undines, nėroves, vandenes buvo kuriami beveik visų Europos tautų, sunku įtikinti save šių būtybių ne-realumu. Tik visos jos nebuvuo tokios geros ir pasiaukojančios, tokios tyros ir nekalbos, kokia apsigyveno H. Ch. Anderseno pasakoje. Kai sakome „Undinėlė“, visi žinome, apie kurią iš jų kalbama.

Režisierius Olegas Žiugžda ne taip seniai Kauno lėlių teatre pristatė puiķi spektaklį „Šeimynėlė iš Didžiosios Girios“, o dabar giriros pasauly keičia jūros dugnų. Tai daro labai panašiu, kartą jau išbandytu ir aiškiai pasiteisintusiu principu, todėl galime kalbėti apie ryškų režisieriaus bražą, išskirian-

tį jį iš bendro konteksto. O. Žiugžda kuria itin turtingą sceninį vaizdą, pri-pildytą pačių įvairiausių formų, kuriuos darniai pinasi į visumą. Šiame spektaklyje jis turi pirmąjį planą, kurią vaidinančią aktorių, antrąjį, kuris kupinas jiems lygiaverčių, itin ryškių, išraiškingų lėlių, videoavizdą, giliantį estetinių bei emocinių peizažų, bei mažas lėles, tarsi atskiriančias kelias istorijos dimensijas. Iš pradžių atrodo keista, kad pacios mažiausios lėlės dalyvauja įtaigiausiuose, svarbiausiuose istorijos epizoduose. Nors sceneje veikėjų gana daug, jie sudaro darinių kompoziciją ir neužgožia, netrukdo vienam kitam, sklandžiai pereina iš

vienuos scenos į kitą. Jei reikėtų trumppai apibūdinti O. Žiugždos pastarųjų spektaklių stilistiką, pirmiausia parvykti prisiminti itin ryškius, daugiaplaninius vaizdus, kurie sukuria labai vientisą, nepaliaujamai, energingai pulsuojančią spektaklio atmosferą, užpildančią visą sceną. Tiesą sakant, kai režisieriu pavyksta sukurti tokia galilinga spektaklio stichija, pradeda veikti teatro magija, ir detalės, smulkmenos, priemonės, kurios tai padėjo padaryti, tampa visiškai nesvarbios. Tuomet silpnės scenos, aktoriai yra „ištraukiamai“ stipresniųjų, viskas susišlieja gal ir ne į tobą, tačiau aktyviai žiūrovą veikiančią visumą.

Lietuviškos prieities scenomis prasidėjusi istorija vėliau rutuliojasi sekdama H. Ch. Anderseno fabula, išlaikydamas nemažai jo kūrybai būdingo lyrižmo, romantizmo. Tieki vizualinis jūros vaizdas, tiek tekstas nesidrovi estetizmo. Krante paliekami pasakotojas (aktorius Mindaugas Ancevičius) ir jo istorijos besiklausanti mergina (aktorė Indrė Talockaitė), kuri kartu atlieka ir Undinėlės vaidmenį, turinti net du planus, ir leidžiasi į jūros gelmes. Vėliau planai dar ne kartą keičiasi, tačiau scenoje jie puikiai dera vienas šalia kito, nesukelia jokios maišaties. Iš jaunuų žiūrovų režisierius laukia maksimalaus susikaupimo ir pasitikėjimo intuicija, kad supintų šiuos išsidraikiusius istorijos galus. Kita vertus, labai kladžioti nėra kur, nes istorija gana aiškiai vinguriuoja savo vaga. Penkiamečiams ir vyresniems spektaklis skirtas ne dėl painumo, o dėl mažslumo ir nesupaprastinto pasakojimo.

Pagrindinius vaidmenis „Undinėlėje“ atlieka jaunoji teatro aktorių karta, kuri ir teikia vilčių, ir šiek tiek nuvilia, nes dar nepasiekusi itaigaus atlikimo kokybės. Taip, deja, princas, kuris ir pasakoje néra itin ryškus veikėjas, scenoje lieka dar mažiau pastebimas statistas. Todėl Undinėlei tenka mylėti už du.

Istorija baigiasi liūdnai, net tragediškai, tačiau su kiekvieno savaip naujaučiamu viltimi. Tokio tikslo ir siekė režisierius, tikėdamasis žiūrovų veiduose išvesti ašaras, kurios apvalo kasdienėmis siukslėmis apsinėsius vynesnuju žiūrovų sielas ir augina ką nors gražaus mažiausiuose. „Esmė – tyra vaiko ašara, išlieta dėl Undinėlės. Galbūt ši ašarėlė pažadins jaunojo žiūrovo širdyje tikrą ir didele dvasingumą“, – teigia O. Žiugžda. Istorijos apie gražiausias kada nors jūros dugne gyvenusias „žuvis“ dažniausiai kelia šiurpą dėl keistos grožio ir siaubo dermės, tačiau ši – švelnai lyg šilkas. Ne tik pasakų knygose, bet ir Lėlių teatre.

Kauno lėlių teatro archyvo nuotrauka

Spektaklio „Sesuo“ premjera pažymėta tragedijos ženklu

Eglė KUKTORAIČIENĖ

Šaltą vasario 10-osios vakarą į Kauno mažajį teatrą kvietė ilgai laukta premjera: pagal italių kilmės amerikiečių dramaturgo Mario Fratti pjesę pastatytas spektaklis „Sesuo“. Deja, pakilią nuotaiką keitė gedulas dėl prieš savaitę iš gyvenimo pasitraukusio jauno ir perspektyvaus režisieriaus Artūro Žukausko. Jo mirtis – skaudi ir netikėta: išairiai tarptautiniai apdovanojimais pagerbtas kūrėjas nekantriai laukė debiuto Mažajame teatre, turėjo ir kitų meninių ambicijų. Dėl to premjera nebuvo atšaukta ar atidėta, o aktoriai pasižadėjo išlaikyti spektaklį teatro repertuare.

Artejančios tragedijos nuo jauta ryški ir režisieriaus spektaklyje „Sesuo“: komplikuotų motinos (aktorė Doloresa Kazragytė), dukters (Eglė Mikulionytė) ir sūnaus (Rokas Petruskas) santykų amplitudė veda link tamsiausias žmogaus esybės kerteles atveriančios tėses. Dramaturgo, kritiko ir profesoriaus M. Fratti pjesės, siejančios Europos ir Amerikos dramos tradicijas, sulaukė populiarumo visame pasaulyje, tačiau Lietuvoje jų statyti iki šiol nesiryžta. M. Fratti sukūrė daugiau nei 70 pjesių, apdovanotų ne tik JAV, bet ir visame pasaulyje: „Narvas“, „Meiliūžai“, „Motinos ir dukros“, „Auška“, „Jauna žmona“. Rašytojas éjo XX a. Vakarų dramaturgų Luigi o Pirandello, Eugene'o O'Neillo ir Tennessee'o Williamso keliu ir kūrė pjesę, artimą senovės graikų tra-

gedijai, bet perteikiančią šiuolaikiño žmogaus gyvenimo esmę.

Spektaklyje „Sesuo“ susiduriame su lemingos klaidos, kraujomaišos, meilės ir neapykantos archetipais. Modernaus spektaklio veikėjai kovoja ne su likimą leminčiais dievais, o su pasamonėje slypinčiais troškiniu ir bejegiskumu. Pasamonė traktuojama kaip kolektivinės žmonijos patirties buveinė. Pjesei psichologiskumas kontrastuoja su išskirtinai natūralistiniu aplinkos vaizdavimu, dialogu buitiskumu ir groteskišku juoku. Už banalių pokalbių apie vyru ir moterų skirtumus slepiasi meilės prikimties ir savasties paeškos.

Simpatingos ir jaunatviškos motinos paveikslą kurti režisierius patikėjo iš aktyvios teatinės veiklos pasitraukusiai D. Kazragytei. Vaidmens aktorė ėmėsi ne iškart: patraukė A. Žukausko ataklumus ir kamerinė Mažojo teatro aplinka. Kraujomaišos motyvas sustiprino motinos Margaritos tragizmą ir visa apimančios kaltės, kad neapsaugojo savo dukters, jausmą. Moteris pasmerkia save vienai, kurią suvokia kaip atpildą.

Režisierius į Kauną pakvietė ir aktorę E. Mikulionytę, atlikusią epizodinių, tačiau ryškų dukters Rozanos vaidmenį. Iš pažiūros stipri, emancipuota, net vulgari moteris provokuoja nepaiškinamą jaunelio brolio pavydą, tačiau pjesę vienijanti paslaptingverčia ją atsisakyti teisės į visavertį gyvenimą. Plevės Karlas taip pat slepiasi po nesubrendusio storžievio kauke. Pradingės tėvas, pasileidusi

sesuo ir į svarbius klausimus neatsakanti motina gnuždo jauno žmogaus psychiką, neleidžia užmegztį ryšio su moterimis. Kad ir kaip nenorėt, Karlas tėva savo tévo ydū atspindys.

Spektaklyje aktualizuojama ir Vakarų pasaulio asmenybės degradacija, bedvasė kapitalistinė aplinka, prarastos vertybės. Hiperbolizuoti šeimos charakterių skirtumai salėje palaideti santūriu juoku. Komizmą susitiprino dinamiškas D. Kazragytės ir R. Petrusko personažų duetas, išryškinės ne tik kartų skirtumų stereotipus, bet ir leidžes žiūrovui pjesėje atpažinti savo problemas.

Spektaklio kulminacija – motinos ir dukters susidūrimas. Vienintelė priemonė atskiratyti kaltės ir gėdos naštus – pasakyti tiesą sau ir kitiems. Melas suprieseina šeimą, herojai nebemoja ir nebegali atvirai bendrauti, išsi-veržia pasamonėje slypinčios tamsiosios jėgos. Trumpa, bet skausminga tiesos akimirka išlaivsina personažus. Taigi iš pažiūros banalūs ir paviršutiniški spektaklio žodžiai slepia esminias mūsų dienų dvasesnes problemas.

„Seserė“ statė profesionali menininkų komanda: režisierius A. Žukauskas padėjo atskleisti stipriausias aktorių savybes ir sukurti ryškius personažus. I antikos laikus nukelia scenografės bei kostiumų dailininkės Neringos Keršulytės kūrybiniai sprendimai ir kompozitorius Antano Jasenkos antikinės epitafijos „Seikilos epitaph“ muzikinė interpretacija. Vis dėlto modernioje teatro pastangos vizualika kurti dinamiką ne-

didelėje kamerinėje salėje įpusėjus spektakliui ima varginti: pantomima ir akrobatiniai triukai gožia prasminį pjesės klodą.

Sis spektaklis – ryškus, nors ir tragedija pažymėta išykis Kauno teatro gyvenime. „Sesuo“ žengia tik pirmosius žingsnius, ir norisi tikėtis,

kad išitvirtins Mažojo teatro repertuarė. Spektaklių, meistriškai ir gyvai demaskuojančių šiuolaikinės visuomenės ir individu problemas bei atgaivinančių klasikinės dramaturgijos patirtį, Kauno scenose vis dar stinga.

Kauno mažojo teatro archyvo nuotrauka

„Per fotografiją įvyksta susijungimas su pasauliu. Kad tas susijungimas būtų tikras, o ne tariamas, i pasaulį reikia sugebėti pažvelgti keistuolio akimis. Tada jis aiškiau atsiveria. Reikia laužyti iprastos kompozicijos konstravimo rėmus, reikia stengtis atsinaujinti“, – yra sakęs fotografas Virginijus Šonta, savo darbais mėginančius susieti begales kasdienybės smulkmenų ir iš jų suformuoti esminius klausimus ar teiginius. Kalbėjės apie pasaulį savitai ir emocionaliai. Tačiau apie viską nuo pradžių.

V. Šonta gimė 1952 m. vasario 16 d. Panevėžyje. Baigė tuometinį Kauno politechnikos institutą ir pradėjo dirbti Lietuvos TSR fotografijos meno draugijos Kauno skyriuje. Sukūrė fotografijų serijas „Lietuvos peizažai“ (1974-1979), „Šiaurės akmenys“ (1977-1979), „Skrydis“ (1977-1979), „Daiktai ir formas“ (1976-1991), „Liaudies menininkai“ (1979), „Mokykla – mano namai“ (1980-1983), „Vakarų Amerika“ (1988-1990), „Vakaro nuojauta“ (1990). 1970 m. tėvas Virginijui padovanojo fotoaparatą „Zorkij-3“, ir jis pradėjo mokytis fotografioti. Pirmieji V. Šontos jautrai ir subtiliai sukurti darbai sudarė seriją „Lietuvos peizažai“. 1977-1979 m. jis keliavo po Sibirą bei Tolimuosius Rytus ir iš ten atsivežė rytiečių grafiką primenančią fotografijų seriją „Šiaurės akmenys“. Mitologinę istoriją apie Ikarą Virginijus savitai interpretavo „Skrydyje“, o formas požiūriu originaliausią seriją „Daiktai ir formas“ vis papildydavo Lietuvos pajūrio fotografijomis. Susidomėjės socialine tematika, 1980-1983 m. V. Šonta sukūrė skausmingą seriją „Mokykla – mano namai“ apie psichiškai ir fiziškai neigalių vaikų kasdienybę ir dvasines būsenas (fotografiota Šiaulių pagalbinėje mokykloje-internate).

„V. Šontos kelias į fotografiją buvo tiesus ir pavydėtinai greitas. Jau pirmieji jo darbai liudijo neeilinį talentą. Kai kuriuose panoramauose V. Šontos peizažuose ižvelgtume paralelę su A. Adamso darbais. Peizažuose siaura žemės juosta ir aukštasis horizontas. Šios dvi galingos jėgos – žemė ir erdvė – V. Šontos fotografijose nerimastringos, ekspresyvios. Panoraminiuose autoriaus peizažuose mūsų kraštas sklendžia begalinėje erdvėje. Skaidri ir šilkinė, lengva kaip pūkas šviesa gaubia laukus, kelių juostas, ežerus, kaimus. Atrodo, kad viena mūsų žemė alsuoją giliai ir laisvai.

Šviesa V. Šontos peizažams suteikia ne tik

„Moteris smėlynuose“. 1980 m.

Keistuolio žvilgsnis

mīslės, bet ir savo muzikalumo“, – apie V. Šontos kūrybą yra svarstęs fotografas Aleksandras Maciauskas.

Tačiau daugiausia apie V. Šontą gali pasakoti, nes jis ir dabar nuolat nešiojasi atmintyje, geriausias jo draugas fotografas Romualdas Požerskis.

„Mus suvedė fotografija. Tai buvo 1973 m., kai Politechnikos institute abu studijavome elektrotechniką. Aš domėjausiu fotografija, mėgėjiku kinu, tačiau neturėjau su kuo bendrauti. O pamatės Virgilis iš karto supratau, kad tai yra mano žmogus. Mégstama muzika,

„Rytas“. 1982 m.

Virginijus Šonta. 1983 m.
Romualdo POŽERSKIO nuotrauka

mentalitetas, kūrybos suvokimas – visas vieninis pasaulis absoliučiai sutapo. Taip mes kartu dirbome, lankėmės svarbiausiuose fotografių renginiuose. 1974 m. sausio 7 d. jau dalyvavome pirmajame Lietuvos fotomenininkų draugijos Kauno skyriaus susirinkime – beje, skyriaus įkūrimo data keistai sutapo su pačios fotografijos gimtadieniui. Tapome sąjungos nariais, labai greitai patekome į fotografių bendruomenę, supratome, kaip ir ką turime daryti. Jau tais pačiais metais prisistatėme tarptautinėse parodose. Virginis pirmasis savo darbus eksponavo Jugoslavijoje, vėliau abu dalyvavome tarptautinėje parodoje Rygoje. Po metų V. Šonta, nors buvo dar visai

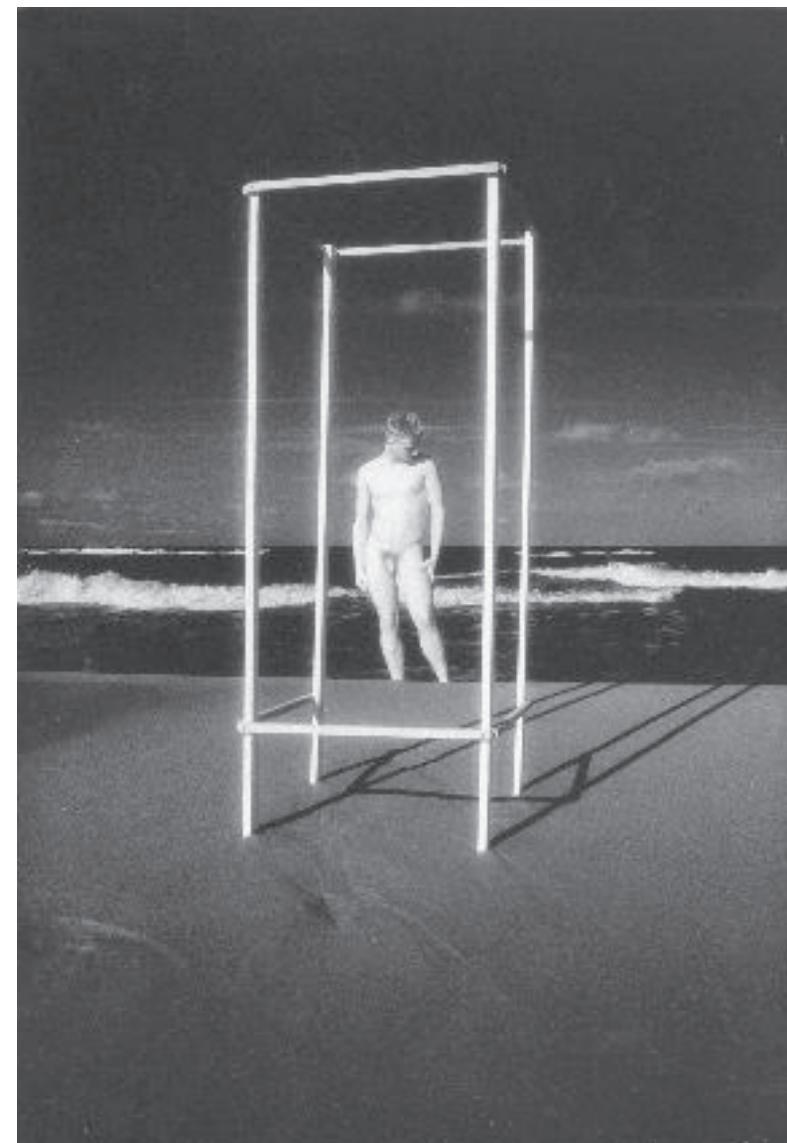
jaunas menininkas, gavo pagrindinį prizą republikinėje parodoje „Žmogus ir žemė“. Vėliau parodų ir pripažinimo sarašai kasmet ilgėjo. Jis buvo pripažintas menininkas, jau nuo 1981 m. galėjės gyventi tik iš kūrybos. Mes jį vadiname laimingu berniuku, nes jam viskas sekėsi. Optimizmas, atvirumas, emocijumas buvo geriausias variklis, griaunantis bet kokias kliūties. Sekdavosi jam net tada, kai ko svarbaus nepadarydavo.

Nukelta į 4 p.

„Kelyje“. 1975 m.

„Prie jūros“. 1991 m.

Keistuolio žvilgsnis

Atkelta iš 3 p.

Mes dirbome labai skirtingai, kiekvienas savaip, todėl drąsiai galėjome važinėti kartu ir vienas kitam netrukdyti. Kitoniška buvo mūsų fotografijų kompozicija, šviesa, situacijos. Aš esu linkęs į ramų sekimą tradicijomis, o Virgis buvo tikras modernistas. Jo darbai labai asketiški, estetizuoti, skaidrūs, tačiau kartu ir su begaliniu emociniu užtaisu, pulsuojančia energija. Jo ir kūrybos stilus kitoks. Aš labai intensyviai fotografuodavau, prikaudavau daug kontaktų, kontrolinių nuotraukų, vėliau šią gausybę preciziškai atrinkdavau. O Virgis dirbo impulsyviai. Ką nors pamato, nufotografuoja labai gerų kadrų, o tada kurį laiką padaro pauzę.

Man V. Šontos fotografija ypač artima ir suprantama. Ji sutapo su tam tikru Lietuvos pakilimo laikotarpiu ir turėjo jėgos suspindėti. Tačiau nestovi ir centre, nes labiau siejasi su pasaulinės fotografijos tradicijomis. Tiesa, pasižymi pagrindiniai lietuviškosios fotografijos bruožais: humanizmu, nes šiltai ir žmogiškai kalba apie tai, kas žmogui svarbiausia, jausmingumu, emocionalumu, kurį lemia ne tik tema, bet ir forma. Lietuvos fotografija, manau, labai daug neteko, jei nepasakytume, kad krito į duobę, po Vito Luckaus ir V. Šontos mirties. Senieji autoriai – Algimantas Kunčius, Vaclovas Straukas, Antanas Sutkus – buvo daug padarę, o V. Luckus ir V. Šonta mėgino toliau eiti į priekį, buvo savotiški avangardo menininkai. Daug ieškojo, eksperimentavo, mėgino pačias įvairiausias raiškos formas. Vėliau, kai jų neliko, prasidėjo nykios, pilkosios fotografijos laikas. Aš tai žiauriai vadinau kapstymusi šiukštėse. Jokios teorijos šios fotografijos jau negali išgelbėti. O tada dirbo menininkai, kurie labai griežtai atrinkdavo savo darbus. V. Šontos kūryba buvo itin šviesi, kupina begalinės energijos.

Man labai svarbios Virgio fotografijos, sukurtos JAV, Nevados

valstijoje, kurioje aš dabar kartais būnu ir mėginu atrasti, pajusti ten tebesklandančią jo dvasią. Nuo 1988 m. jis kasmet po pusmetį praleisavo JAV, pas draugus fotografus Kalifornijoje, Santa Barbaroje. Ten jis sukūrė fotografijų serijas „Vakarų Amerika“, „Vakar nuo jauta“. Tačiau dažnai teko užsiimti ir ne tokiai kūrybiškais, įkvėpiančiais darbais. „Fotografuoti Amerikoje nenorėjau. Jaučiaus lyg užkonsernuotas ir negalėjau paimti kameros į rankas. Skaičiavau dienas, kada bent kiek uždirbsiu ir dingsiu. Darbar, jei ir jaučiu nostalgiją, tai tik kažkokiemis gražiens dalykams, kurių ten buvo ne taip daug“, – yra sakės Virgis. Jis buvo kosmopolitiškas autorius, ne itin domėjesis tuo, kas vyko Lietuvoje. Virgiui pasaulis atrodė platus ir labai įdomus. Mes kartu su juo daug keliavome. Tada viskas traukė. „Zigulais“ nuvažiavome net iki Paryžiaus. Be galo įdomu buvo Vidurinėje Azijoje ir Toliuosiųose Rytuose. Atradinėjome pasaulį. V. Šonta visą laiką tarsi ieškojo savo tikrosios vietas, kuri būtų atitikus jo vidinę būseną. Galvojo, kad galėtų gyventi net Kinijoje ar kokioje kitoje Pietryčių Azijos šalyje.

Tačiau ciklas „Mokykla – mano namai“ sukurtas sekant lietuviškosios fotografijos tradicijas. Tai drastiškas ciklas, kuriame daug prasmės, emocijų. Tuo metu neturėjome jokių užsakymų, todėl kiekvieną darbą inspiruodavo tik vidiniai, o ne išoriniai veiksnių. Kur davome sau ir labai ilgai. Virgis Stakėnas mus pakvietė fotografuoti neigalius internato vaikus. Aš negalėjau važiuoti dėl netikėtos traumos, todėl nuvyko Virgis ir fotografavo ten net trejus metus. Pirmą kartą šis ciklas pristatytas Šiauliųse vykusiam Pabaltijo šalių konkurse „Gintaro kraštas“. V. Šontai skirtas „Grand Prix“, tačiau atstovai iš Maskvos išsigando drastiškos temos. Tokių dalykų Sovietų Sajungoje nebuvo galima rodyti, tuo labiau juos teigiamai vertinti. Apdovanojimą iš V. Šontos atėmė, bet niekam kitam nepaskyrė. Tuo metu mes visi dirbdami stengėmės neliesti jokių politinių temų. Nebuvome nei kartu su to meto ideologija, nei prieš ją.

Kai Virgis baigė internato mokyklas temą, aš ėmiau fotografuoti senelių namus ir Taline taip pat pelniu apdovanojimą, nes laikai jau buvo pasikeitę.

V. Šonta labai įdomiai eksperimentavo su šviesa. Net terminas buvo prigijęs – „šontiška šviesa“. Laboratorijoje jis pakeisdavo fotografijų perspektivą, šviesą. Peizažas pradėtas suvokti ne kaip realybės vaizdas, o kaip poetinis simbolis. Fotografuodamas „Šiaurės akmenis“ Kamčiatkoje jis rado sąsajų su Rytų grafika, piešiniais, keiliomis juose esančiomis horizonto linijomis. V. Šontos sukurtų negatyvų ir fotografijų šviesa beveik visada skiriasi. Ten, kur viename balta, kitame – juoda. Jis keisdavo pustonius, nes buvo vienės „techniškiausiu“ autorų. Negatyvas jam – tik pirminė medžiaga, su kuria vėliau daug dirbdavo. Tai darė be galio kruopščiai, techniką keisdavo kas pusmetį, nes tikėjosi vis geresnės kokybės. Tačiau yra tokiai dalykų, kurių geriau padaryti neįmanoma. Net užsienio autoriai atvažiavę negalėdavo patikėti, kad galima taip atspausdinti darbus. Keista, kasdienybėje jis atrodė labai emocionalus, impulsyvus, nie-

kada nekartodavo, jei kas nepavykdavo iš pirmo karto, o laboratorijoje buvo tikras perfekcionistas. Todėl ir aš iš jo mokiaus technikos subtilybių. Dabar užsienio aukcionuose V. Šontos darbai paradvainėjami net po kelis tūkstančius eurų, vadinasi, jie to verti. Virgis yra darės monochrominių, vadinamųjų viražinių, fotografijų. Viruodavo net keliomis spalvomis, vieną pirmųjų pradėjoe spalvinti ranka, naudojo juosteles, jautrias infraraudoniesiems spinduliams. Išsaugojome montažus, viražus su atspindžiais veidrodžiuose – jų turime tik po vieną egzempliorių. Šių originalų jau neįmanoma pakartoti, todėl juos ypač taušo.

V. Šonta buvo be galio komunikabilus, lengvai rasdavo bendrą kalbą su žmonėmis, tačiau, jei kas nors nepatikdavo, nesunkiai atsiskyravo. Lengvai žmones prisielisdavo, lengvai ir paleisdavo. Kaune tuo metu buvo susibūr-

*Parengė
Audronė MEŠKAUSKAITĖ*

„Ankstyvo rytmečio šviesa“. 1984 m.

Neturiu laisvalaikio...

Nacionalinės operos ir baletų teatro solistė, Lietuvos nusipelnusių artistę Reginaną Tumalevičiūtę kalbiname jau praūžus aplodimentų cunamui po spektaklio „Karmen“, skirto primadonos 90-mečio jubiliejui. Dainavimui scenoje atidavusi 37 metus, ji labiau linkusi pasakoti tai, kas nesikartotų. Jubiliejiniuose tekstuose, kompaktinės plokštelių anotacijoje ir, svarbiausia, šiaisiai metais išeisiančioje pačios sudarytoje autobiografinėje knygoje (leidžia Muzikų sajungos leidykla) kūrybos kelias, prasidėjęs Kauno dramos studijoje, nubrežtas nuodugniai.

„Pradékime nuo to, kad man ne gėda prisiapažinti, kiek metų sulaukiau“, – sako energija spinduliuojanti ponija Regina, apsupta gėlių jūros tvarkingame ir jaukiame bute Šeškinėje. „O mano gyvenimas prasidėjo Kavarske, kuriaime visko išmokau. Ten pirmą kartą pamaciai liliutą, reklamavusį Kipro Petrauską mūlia! Tada apie K. Petrauską dar nieko nežinojau, bet reklama teigė, kad vaikas, juo nusiprausės, būna labai gražus, todėl prašiau tévelio nupirkti to muilo. Ir jis nupirko, o aš prausiausi, ir mane girdavo, kad gražiai atrodau. Štai labai ryškiai atsimenu. Be Kavarsko, brangiausiai miestai man buvo Kaunas ir Vilnius. Kaune baigiau dramos studiją, pradėjau dainuoti ir vaidinti Didžiajame teatre, o nuo 1945 m., K. Petrauską rekomenduota, buvau priimta soliste į Operos teatrą Vilniuje. Daina-vau daug pagrindinių arių: Mikaelą (B. Bizet „Karmen“), Margaritą (Ch. Gounod „Faustas“), Safi (J. Strauss „Čigonų baronas“), Miuzetą (G. Puccini „Bohem“), Cerliną (D. F. E. Aubert o „Fra Diavolo“), Džildą (G. Verdi „Rigoletas“), Marfą (N. Rimskio-Korsakovo „Caro sužadėtinė“), Manon (J. Massenet „Manon“), Gudruolę (C. Orffo „Gudruolė“), Despiną (W. A. Mozart „Visos jos tokios“) ir kitas. Vilniuje baigiau konservatoriją (1949 m.), kurioje 1965–1992 m. dėčiau privaloną dainavimą aktoriniuose meistriškumu ir choro dirigavimo katedrą studentams. Kaip operos solistė daug gastroliavau Maskvoje, Sankt Peterburge, Rygoje, Kijeve, kaip kamerinė dainininkė kartu su Lietuvos styginėmis kvartetu ir koncertmeistere N. Dukstulskaitė pasirodavau P. Čaikovskio konservatorijoje. Dalyvauvau V. Jurgučio, J. Karoso, K. Kavėcko, J. Juozapaičio, J. Pakalnio, L. Povilaičio, P. Tamuliūno ir kitų kompozitorų autoriniuose koncertuose, dažnai būdavau jų kūrinių pirimo atlikėja. Iš visų vaidmenų man pati brangiausias – Džuljetos, parentas ir dainuotas su K. Petrauskui Ch. Gounoud operoje „Romeo ir Džuljeta“ (premjera įvyko 1948 m.). Labai tiko ir Manon, o operoje – net šešios arijos. Itin sunki Marfos partija, reikalauja didelės kantlenos. Visą gyvenimą pakaitomis su Irena Yliene dainavau Margaritą. Žinoma, artistinio kelio pradžioje labai svarbi buvo Ramunė J. Karavičiaus operoje, čia neturėjau dublierių“.

– Taigi ta muilo reklama nebuvu atsiptikinė. Likimas jus suvedė su K. Petrauskui, padėjusiu įžengti į profesionalų dainininkės kelį.

– Susipažinau su juo Mykolui Bukšai pakvietus dainuoti Piemenaitė P. Čaikovskio operoje „Pikų dama“. K. Petrauskas mane palaikydavo, iškvėpavo. Labai gaila Dezdemonos vaidmens, kuri turėjau atliki jubiliejiniame K. Petrauskui 70-mečio vakare. Pamačiusi savo pavardę saraše, iš džiaugsmo nemiegaujau visą naktį. Kitą dieną lentoje pamačiau save jau išbrauktą ir išsakyta K. Petrauskui mokinę... Mano mokytoja juk buvo Nina Karavičienė. O tikrai galėjau gerai padainuoti! Nuriedėjo ašarėlė, ir nieko daugiau. Paskui nebuvo gero tenoro, Otelo, kol atėjo Valentinas Adamkevičius. Norėjau dainuoti ir Violetą, ji man buvo brangi ir artima, parengiau tą partiją su fortepijonu, bet prie orkestro nepriėjau. Tada labai protegavo Eleną Čiudakovą, ji turėjo užtikrintas „viršunes“. O aš – gerą „vidurą“. Taip netekau dviejų savo dievinamų vaidmenų.

Isėjau į pensiją, nors dar galėjau dainuoti. Buvau savikritiška: jau pradėjau dirbtį pedagoginį darbą, be to, truputėli pasikeitė figūra, o mano ampliua visada buvo jaunutės, lieknos herojės. Negalėjau būti pilnesnė, nes pats balsas charakterizuoją vaidmenį. Tačiau nuo scenos nenuėjau. Šalia darbo su studentais daug dėmesio skiriau koncertinei veiklai ir kame-

Regina Tumalevičiūtė (Despina) su Vaclovu Daunoru W. A. Mozarto operoje „Visos jos tokios“.

rinei muzikai. Kasmet parengdavau po recitalį, su „Žinijos“ draugija dalyvaudavau koncertuose-paskaitose, rengiamose visoje Lietuvoje. Daug dirbau televizijoje (beje, anais laikais, jei pakviesdavo pakalbėti, padainuoti, mokėdavo honorarą. O dabar – argi kam moka už laidas?) Dalyvaudavau ir privačiuose koncertuose.

– Kokį skirtumą operos mene matote lygindama ankstyvesnius laikus ir dabartį?

– Ankstyčiau dainuodavome lietuviškai, kai reikdavo, kitą savaitę ir rusiškai. Buvo „parėdymas“ dainuoti gimtają kalba – juk tai puiuku. O dabar viskas dainuojamā originalo kalba: žmonės klausio ir nieko nesuprantą. Kodėl negalėtų padaryti taip pat, tekstus parengti ir lietuviškai, ir, tarkime, itališkai? Štai paklausiau „Karmen“. Kodėl dainuoja prancūziškai, juk tai labai sunki vokalui kalba? O skaitydamas titrus nematai, kas vyksta scenoje. (Ir nauja mada įsigalėjo – rėkti. Bet vis tiek arba nieko nesupranti, arba nespėjti seksti.) Mūsų kalba – puiki dainavimui. Po italių turbūt gražesnės nėra. Pasakysiu, kad net geresnė nei italių – daug balsių, priebsliai neįkyrūs. Pas mus irgi važiuodavo gastrolininkai, pavyzdžiu, i „Bohem“ „Faustą“ – iš Rumunijos, Turkijos, iš kitur. Jei tokas solistas dainavo gimtają ar originalo kalba, mes visi dainuodavome lietu-

viškai. Tai labai svarbu, nes buvo sava kalba, savas teatras. Kalba jungė žmones. O režisūra? Daug kas nepatinka (pavyzdžiu, scena už užuolaidų naujame „Karmen“ pastatyme), nors ir ne viskas blogai. Juk teatras turi pakelti nuo žemės. Kam gi ta proza reikalinga?

Is viso parengiau per 40 vaidmenų, visi jie man buvo brangūs. Dirbdavau nuodugniai. Draminė pusė man – pagrindas, sykiu žinojau, kad operoje dirbtį gerokai sunkiau. Neigali būti scenoje stuobrys ir tik dainuoti, reikiā vaidmenį kurti. Tuos pagrindus įgijau. Dabar matau, kad dainininkai juda, bet dažnai nerā užbaigę vaidmenis.

– Su kuriais scenos partneriais jums buvo geriausia dainuoti?

– Kai mėginau operetės žanrą, nors i ji neįnejau, dainavau su Rostislavu Andrejevu miuzikle. Jis buvo pirmas ir labai geras partneris, puikus aktorius, labai elegantiškas ir šiltas žmogus. Daug ko mane išmokė, nepaprastai padėjo, taip pat ir sceniškai. Is kitų galiu paminėti Juozą Indrą („Fauste“, „Romeo ir Džuljetoje“) ir K. Petrauską, kuris buvo nepaprastas partneris! Su juo pasirodyti scenoje buvo man garbė ir laimė. O ir jis pats norėjo su manimi dainuoti.

– Kai jūsų klausau, atrodo, kad jums kelias buvo atviras, viskas klojosi kone savaime.

R. Tumalevičiūtė – Džuljeta.

– Iš tiesų buvau skatinama ir kviečiama. O profesionalumas atsiranda bedirbant. Priebalsiai, išsižiojimas, kvėpavimas... Dabar atėjo mada labai greitai skaityti, be to, diktoriai neturi artikuliacijos, ir jau pusės nesuprantu, ką jie šneka. Scenoje tai nesuveiktu. Pamenu, dainuoju, o man režisierius Dineika iš salės galio šaukia: „Niekis negirdžiu!“ Priebalsiai susivelia. Turi juos „atidirbt“. Aš visą gyvenimą daug dirbau, nes ir mano mokytoja (vadinoje ją Nina Markovna) buvo darbštuoči. Galite išsivaizduoti – jis mane lavino kiekvieną dieną! Net sekmadieniais. Tai labai inteligenčia, aristokratika asmenybė. Viską matė, suprato. Buvo tikra teatralė. Dabar žmonės esminius dalykus gali išmokti iš išrašų, o tada juk nieko nebuvo, niekas nieko nedavė. Aš pati išrašu nedaug turiu, o videoišrašai – tik nespavoti. Pilka! Ramunes dainele, dar su Rimi Geniušu įamžintą „Faustą“, duetą su Vludu Česu. Išrašyta 1952-aisiais. Ką gi aš galiu parodyt? Dabar juk kita kokybė! Turia plokštelię, kuri norėčiau perrašyti, įdėti naujų kūrinį, o kai kuriuos kitus išmesti. Taigi mūsų laikai, kai kūrėme operą, buvo skurdūs.

– Ar jums neatrodė, kad, nepaisant to, o gal kaip tik dėl to, tie laikai buvo dvasingesni?

– Dabar mus užpuolė moralinis skurdas! Kad ir teatre: būdavo bendras kultūros suvokimas. Neturėdavai teisės su viršutiniais drabužiais pereiti per sceną. Juk ji – tavo šventovė! Reikėdavo nusiauti batus, nusivilkti palatą, nusiuimi kepurę. Dabar į sceną ir su kepure išeina... Siaubas! Mes, artistai, negalėjome atsisėsti arčiau nei šeštoje eilėje. To išmokau dramoje, tokia buvo moralė, etiketas. Mes labai gerbdavom vyresniuosius, veteranai mums būdavo šventenybė. Iki šiol apie juos kalbamė kaip apie legendas. O dabar – visi žvaigždės, visi – legendos! Pažįstu juos – ne legendos... Kitas neverstas ir paprasciausio žodžio. O kas tikrai legenda – niekas nežino! Nėra knygų apie tuos laikus. Tada vienam pastate sutilpo keturi teatrai, ir tai buvo legendiniai laikai. Baletas, operetė, opera, drama. Kiekvieną vakarą vykdavo vaidinimai. Kauno teatras buvo geriausias Pabaltijy. Aš nedrįsdavau prieiti prie teatro, jo net sienos atrodė kitokios, o jau paklūti ten – pasaka. Dainavo Petruskas, Kardlienė, Dambrauskaitė, Radzevičiūtė, Kalvaitė, Grigaitienė (pas ją mokiaus, kol ji nepasisitraukė į Vakarus), kiti. Ar kas nors juos dabar žino?

– Kokią kamerinę muziką daugiausia dainavote išėjusi iš operos? Užsiminėte apie baroką?

– Daugiausia R. Schumanną, F. Schubertą, modernius italių, prancūzų autorius, D. Sostakovičių. Pradžioje labai propagavau sezoninę muziką, o šiaip programos būdavo išvairios.

Teatras – toks dalykas, juo užsikreti ir nieko negali padaryti. Aš laikau save artiste. Juk dramoje išmokstama visko, o pirmiausia – teisingai kvėpuot, kalbėt, ištart žodį, kad kiekvienas suprastų, ką kalbi ar dainuoji. Oro turi iškvępti tiek, kiek reikia.

Koncertas televizijoje 1973 m. spalio 23 d. E. Griego dainos. Iš kairės: R. Tumalevičiūtė, E. Murmulaitytė, P. Skripkauskienė.

Kūrybos nuojaus

Eugenija ŽAKIENĖ

Su kompozitore Giedre Pauliukavičiūte-Dabulskiene kalbėjomės tarp repeticijų, besirengiant jos kūrybos vakarui „Nuojautos“. Koncerto dalyviai – Kauno fortepijonių trio (Indrė Čepinskienė, Asta Krištaponienė, Lina Krėptaitė), dainininkė Skaidra Jančaitė, „DUO Strimaitis“ (Aidas Strimaitis, Egle Kasteckaitė-Strimaitienė), klarinetininkas Vitalius Žemaitis ir smuikininkė Kristina Katavičiūtė – kartu su autore aptarinėjo kūrinį interpretacijos subtilumus.

– Atrodyti, mistiškas dalykas, kai žmogus pajunta galis kurti... Kas nutiko, kaip pajutai, kad esi kompozitorė? Ir kaip išdrisai?

– Iš tikrujų išdrisau seniai – būda maža mergaitė komponuodavau daineles, dainuodavau ir grodavau. Matyt, turėjau gyslelė dėlioti garsus, juos melodiškai derinti. O sąmoningi bandymai prasidėjo mokantis Juozo Naujalo muzikos gimnazijoje, Muzikos teorijos ir kompozicijos skyriuje. Tada atsirado mažu pjesių, kuriose dar neatsiskirta nuo tonacijos, pirmąkart teko išgirsti vertinimus „banalu-nebanalu“ ir žengti link to, kas laikoma „nebanalu“, išbandžiau tuo metu atrodžiusius ypatingus šiuolaikinius komponavimo metodus... Turėjau gerų draugų-bendralaišių, užsidegusių atlikti mano kūrinius, pamėgusių jų originalumą. Didelės įtakos mums visiems turėjo į įgimnaziją atėjusi jauna kompozitorė Zita Bružaitė, jos pasakojimai apie šiuolaikinės lietuvių muzikos kūrėjus sudarydavo tokią nepaprastą aurą, kad slapčia norėjosi išsilieti į gretas.

Buvau labai atsargi, nežengiau toliau, nei galėčiau, nemégau išsišokti. Kad nemažai svarčiau, kokią profesiją rinktis. Labiausiai esu dėkinga mielam mokytojui Algirdui Briliui, stipriai mane palaikiusiam dėl studijų Muzikos akademijoje – „jei nori kurti ir pasitiki savimi, neabejok, stok į kompoziciją“. Kaip dabar suprantu, itin drąsus mano žingsnis buvo kreipimasis į profesorių Bronių Katavičiūn, kurio kūryba man be galopatiko; būtent pas jį norėjau mokytis, neįsivaizdavau kito savo pedagogo. Tašykl išdrisau paskambinti ir paprasstyti susitikti, jis pasižiūrėjo mano pirmuosius kūrinius ir nutarė priimti mane į savo klasę.

Kada pasijutau kompozitore? Būna įvairių periodų, sis pojutis „banguoja“, o kartais ja ir „nesijuaučiu“. Dar studijų laikais pastebėjau, kad po ryškių epizodų, šaunių, sėkmingsų projektų, kai skamba daug kūrinių,

susimąstau: ar tai néra tuštybė, poza, ar tikrai to noréta, ar toks yra tikslas... Tad apmystymai kaitaliojasi su intensyviu darbu, kartais su paužémis ir vėl su apmystymais. Komponuoju višalaik, nuolat kuriu vaikiškas daineles, nuo mažumės man įdomu rašyti melodines linijas pagal tekstą, supriestinti tonacijas, padaryti dainas priimtinias vaikams. Bet tokia kūryba nelaikoma akademine. Po užtrukusios pauzės, kai visiškai nekomponavau didelės apimties kūrinių, „priekliau“ kelis opusus, parašau naujus, sulaukiau nuoširdaus žmonių įvertinimo, paskatinimo, pripažinimo, kad mano muzika reikalinga, kad ji teikia gerų emocijas, o jai klausytis skirtas laikas nepraeina veltui... Tada supratau, kad esu kompozitorė.

– Užsimine apie klasės draugus – kartais pagalvoju, kad iš jūsų laidos išejo nemenkas būrys įdomių, ryškių ir „aktyvių“ muzikų kompozitorė Raminta Šerkšnytė, dirigentas Jonas Janulevičius, pianistės E. Kasteckaitė, Rūta Mikelaitytė-Kašubienė, Lina Šatkutė, smuikininkės I. Čepinskienė, K. Katavičiūtė, Neringa Pocienė ir kiti. Kaip matau, ir kūrybos vakare dalyvauja kelios klasės bičiulės. Spėju, kad kūrybinė draugystė tėsiasi nemažai metų ir tenkina abi pusės. Ar jau turi savo atlikėjus?

– Jei kalbėčiau apie kamerinę muziką (smulkui ar fortepijonui), sutikčiau, kad turiu keli savo žmones. Iš tiesų su mielais bendraklasiais iki šiol palaikom šiltus kūrybinius santykius, o kartais jie paprašo kūrinių koncertinėms programoms pažiūrinti. Taip pat džiaugiuosi bendraudama su vyresniais muzikais, tarkim, kad ir su Kauno styginių kvartetu. Jiems mano muzika atrodo priimtina, tad po pirmos pažinties toliau kalbamės apie perspektyvą, apie naujus projektaus. Su atlikėjais stengiuosi bendra-

darbiauti, išklausau jų nuomonę – o kaip jiems atrodo? Žinoma, nekalbama apie esminius dalykus, sudėtingas koncepcijas, kur ką nors pakelutu si jausčiaus save išdavusi arba sugraučiau monumentalų išmystytą statinį, bet dėl detalių ir interpretacijos mielai tariuosi. Išsitikinu, kad kūrinių atskirkiria nuo autoriaus, jo „dv asia“ tarsi gyvuoja savarankiškai nuo jo „kūno“. Mano muzikos dvasia gyva, kai atlikėjas įkvepia šilumos, nežymiai ši tą pakoreguoja; ir rezultatas tampa kitoks, įdomus...

– Kokius žanrus mėgsti labiau – instrumentinius ar vokalinus? Kiek svarbus tau poetinius tekstas?

– Negalečiau išskirti, man įdomūs įvairūs žanrai. Jei kalbame apie vokalinę muziką, ji neabejotinai turi atspindėti tekštą, išskyrus tokias specifines formas, kai tekstas žaidžia kaip garsažodis. Visgi eilerastis lietuvių kalba turi prasmę, žmonės joklausosi; tai suvokdama, savo vokalinio ciklo tekštą iškeliau „i patiršiu“. Naudojant lotynišką tekštą, muzika „atranda“ kitą erdvę, religiniai tekstai reikalauja atitinkamos spalvos. Vaikišku dainų specifika vėlgi kitokia – atrodyt, ten sudėlioti paprasti dalykai, bet kaip nepaprasta įtiki išrankiems mažiesiems atlikėjams! Čia svarbu nesubanalinti muzikinės kalbos, siekti tam tikrais niuansais padaryti muziką neprimityvią. Esu sukūrusi nemažai vaikų repertuaru – tarp jų „Missa brevis“ vaikų chorui ir vaikų styginių kvartetui. Šiuo metu planuoju ši kūrinių išplėsti keturbalsiam chorui – pasirodė, tokios muzikos labai reikia...

– Kitas mane dominantis klausimas kaip tik būtų apie tavo sakralinę muziką... Papasakok, kada atradai šią sritį. Kokia yra vaikų sakrali muzika? Ar tavo kūrinių skamba bažnyčiose?

– Šiais įdomiais klausimais galima ilgai diskutuoti. Sakralios muzikos poreikis didelis, o bažnyčiose skamba visokia muzika... Manau, būtų gerai kiltelėti jos lygi. Mano pažintis su šia muzika įvyko studijų metais, kai giedojau chore *Schola Gregoriana Vilnensis*, nuo to laiko jaučiu bagelinančių meilę grigališkajam choraliui. Rašydama magistro darbą (jo vadovas prof. Rimantas Janeliauskas), galėjau analizuoti ši žanrą įvairiai rakursais. Išsitikinu, kad sakralinė muzika – neišsenkamas lobynas, iš kurio visų laikų kompozitoriai galėtų mokytis amato ir semtis inspiracijos. Kita rima šios kūrybos paskarta buvo pažintis su chorū *Cantate Domino*. Niekad nemaniau, kad religinėje muzikoje grįžtu prie tonacijos; man įdomu pažaisti šimtus metų „vartojamais“ skambesiais – kiek kitaip juos sudėliojus, atsveria nauja kokybė. Esu išbandžiusi įvairių komponavimo stilistiką, šiuo metu orientuojuosi į saskambio darną, grožį – kad „neterštų“ sąmonės, neskleistų neigiamų emocijų. Bažnytinėje muzikoje norisi ypatingo skaidrumo, harmonijos... Artimiausiu metu mąstau apie ketetą Mišių ciklą.

– Esi žmogus, turintis daugybę gyvenimiskų vaidmenų, kompozitorė – tik vienas jū. Kaip kasdienėje rutinėje, tarp darbų, kurie turi būti nu dirbtu tuo pat, atsiranda tavo kūrybiniai impulsai, kaip tu nusprendi: „Štai dabar kursiu.“?

– Visi mano vaidmenys svarbūs, vienas kitą papildantys. Pasijuntu turinti daug vidinės jėgos ir džiaugiuosi, kad esu stipri. Aš nepratusi tiešiog atsisesti ir pradėti kurti. Būdama su vaikais ar tvarkydama buities reikalus mąstau, dėlioju mintyse, o kai viskį esu sugalvojusi, užrašau. Išnaudoju kiekvieną laisvą minutę, be to, turiu laiko vakarodama, važiuodama. Kurti, kai aplink vyksta (ir tarsi realiai trukdo) šeimos gyvenimas, man reikštų vidinę satisfakciją. Iš tiesų žmogus daug gali įveikti; o tai, kad jis dažnai pyksta, dejuoja, nespėja ir viskį nuspalvina neigiamomis emocijomis, sudaro prielaidas kuo toliau, tuo mažiau padaryti. Svarbus impulsas – pajauti, kad tu ir tavo muzika reikalinga, ta da atrandu jai laiko. Man kūryba yra savotiška meditacija, su jai būdinga vidinė ramybė ir teigiamomis minnimis. Buitis reikalauja beprotiškai greito tempo. Šiaip esu lėtas žmogus, bet turiu eiti prieš savo prigimtį ir viskį daryti greičiau. Tad komponuodama, rašydama natas, perrašinėdama tekstus atsipalaiduoju. Stengiuosi nepasiduoti piktumui, nerivinumui, neužsidėti pikto žmogaus kaukės. Mano nuostata – siekti, kad esantieji aplink mane jaustisi gerai.

– Pakalbėkime apie kūrinius ir atlikėjus. Ar rengiamos premjeros?

– Kai kurie kūriniai jau atlikti, o kelių opusų laukia premjeros. Instrumentinių miniatiūrų albumas „Pasaulio sutvėrimas“ skambėjo daugelyje koncertų salių, ne tik Lietuvoje. Jis gimbė paskatintas E. Kasteckaitės-Strimaitienės, inspiruotas M. K. Čiurlionio paveikslų „DUO Strimaitis“ – šaunus, jau kelerius metus kartu grojančių ir vienas kitą puikiai jaučiančių muzikų duetas. Džiaugiuosi ir jų pasiūlymu, ir atlikimu. Kelios „Būsenų“ ciklo sopranui, klarinetui, smuikui ir fortepijonui dalys jau atliktos – pirmiausia „Ramybė“, po jos „Viltis“ ir „Laukimas“. Siemet dar prisidėjo naujos dalys: „Nemiga“, „Nuovargis“, „Džiaugsnas“ (tekstą autorė Dalia Saukaitytė). Cia norėjau sugretinti įvairiausius kompozicinius metodus – aleatoriką, netradicinius atlikimo niuansus ir kartu palikti improvizacinius laisvės, ypač vokalistei aktorių. Išsivaizdavau tokiai dainininkė, kurij moka atsisakyti balso „pastatymo“ ir tai daro laisvai, nesusikausčiusi. Tokią atlikėją radau – kartu su S. Jančaitė apmystome režisūrinius dalykus ir interpretaciją. Džiaugiuosi ir V. Žemaičiū – subtiliu jo klarineto tonu, skaidrumu; stebėtinis šio nuolat nekoncertuojančio žmogaus pojūtis derintis prie smuiko garso ar balso ir preciziškas autorius reikalavimų įvykdymas. Pakerėjo pianistės L. Krėptaitės faktūros valdymas, profesionalumas. „Naktinio drugio skrydį“ kartu su ja rengia K. Katavičiūtė – puiki, pozityvi, daug vienės energijos turinti smuikininkė. Žaviuosi visais savo atlikėjais ir jų užsidegimui.

Pirmą kartą skambės kūriniai „Mintis“, „Bevardžiai medžiai“ ir „Vandens paukščiai“. Pastarasis opusas – „šviežiausias“, užsakytas Kauno fortepijoninio trio, stilistikai išskiriantis, orientuotas į vadinamąjį efektą. Tai savotiškas bandymas kitaip pažiūrėti į šiuolaikinę muziką.

Koncerto programa néra atsitiktinė, ji komponuota sąmoningai, kūrinių preciziškai atrinkti. Pagrindinė vakaro mintis paremta mano asmeninėmis nuojautomis, atspindinčiomis, transliuojančiomis patį kūrybos procesą. Tikiu, kad ne tik kūrybos, bet ir žmogaus gyvenimo pagrindinis siekis yra gérto pradas... Pirmoji nuskamba „Mintis“, pasu keli kūrinių, simboliskai paliečiantys įvairias pasaulio stichijas ir prieinantys prie žmogaus; jis su visomis savo emocijomis ir „Būsenomis“ atveda prie „Pasaulio sutvėrimo“. Ne to, išprastai suvokiamo, o mano savaip išsivaizduojamo kūrybos proceso; pasaulio sukūrimas tarsi tampa naujos minties pradžia, po kurios vėl viskas gali vykti iš naujo. Tokios mano nuojautos, kuriomis aš noriu pasidalinti su klauystojais.

Neturiu laisvalaikio...

Atkelta iš 5 p.

Tai vienas sunkiausių dalykų, amžina dainininkų problema. Čia žmogus parodo savo meistriškumą. Taip pat negali scenoje atsilaiduoti ir stovėti kasdieniškai. Tai patyriau ir iš savės to reikalavau.

– Nekilo abejoniu, kad galbūt nuejote ne savo keliu, kad gal reikėjo pasirinkti kitą prosią?

– Nuo mažens domėjaus menu. Mano tėvelis turėjo radiją, ir aš visą laiką dainuodavau. Klausydavomės dar su ausinėmis. Būdama gimnazistė, kai niekas negirdėdavo, kartodavau išgirstas arijas, mėgdžiojau balso nustatymą, interpretacijas. Tai buvo mokykla, kurioje mo-

kiausiai pati. Ir dabar pasirinkčiau ši kelią. Tik žinočiau, ką pridėt, ką atimt. Jau turiu daug patirties. Jaunystėje mane tiesiog stumte stūmė, gaudė, griebė, rūpinosi, padėjo. Pagelbėti labai svarbu. Visgi, be to, dar reikia reklamos spaudoje, o jos nebuvvo. Kad tu primadona – niekas nepasakys. Bet dabar žinau, kad žmogus privalo pats siekti tikslą, būti aktyvus.

– Kaip leidziate laisvalaikį? Minėjote, jog Labanoro turite tėvų sodybą, kurioje varsojate.

– Neturiu laisvalaikio! Kartais kyla minčių padainuoti. Daug kuo domiuosi, daug kas žavi, nesu pasyvi. Noriu sekti muzikinę gyvenimą. Ir vis tiek visko nesuspėju. Skaitau ir žiūriu, kad jau praėjo pusė dienos. Prenumeruoju laikraščius, „Muzikos barus“ ir viską perskaiciu.

– Iš miškų dabar viena eiti bijočiau – privi-

so aug žvérių, yra vilkų, elnių. Mane labai liūdina, kad miškai šiandien aplieisti, net prie Labanoro, nors tai parkas. Privačių miškų niekas nevalo, gali užkliūti už samanomis apaugsius išsverti. Pavaikštai tik prie namų. Kadaisė brukniaudavau ir grybaudavau, žiūredavau į gyvutes – storio kaip ranka, didumo kaip smauglys, margos. Pernai paeinu už klemo ir žiūriu: žalys vyniojasi. Koks jis gražus! Ausytės ilgos, oranžinės. Keista, šiomet pavasarį visai nečiulbėjo lakštingalos. O būdavo, su paukšteliu as šnekuso, o jie man atsako. Gegutė kieme kukuodavo, eglėje, kurią pasodinau. Dabar ji už namą didesnė, jau debesis siekia. Tik bijau, kad per audrą gali nukrist ant stogo... Vasara išsiaugindavau labai gražių gėlių. Dabar liko vijoklinės rožės. Gėlėms reikia daug jėgų, ravėk ir ravėk.

– Ar dar turite kokią neįskūnusią svajonę?

– Ar kad jaunikaitis ant balto žirgo atjötų? Ne, taip jau nesvajoju. Bet savo išsiaizdai skiriu nemažai dėmesio. O svarbiausia – noriu matyti anūkus, bendrauti su jais.

**Kalbėjosi
Daiva TAMOŠAITYTĖ**

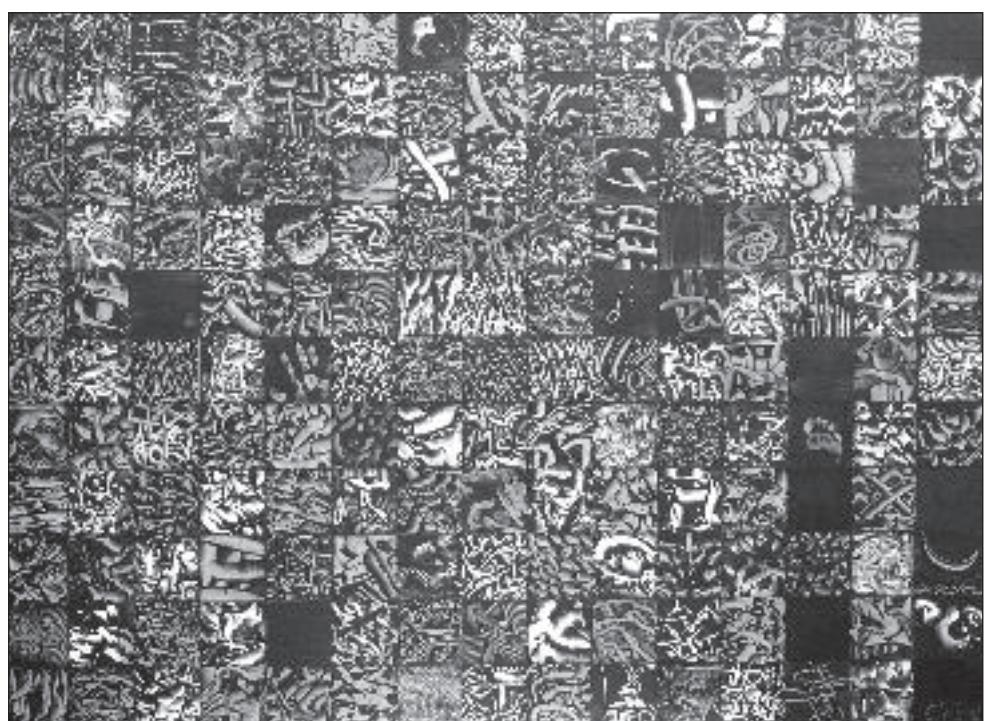

Regina Tumalevičiūtė.

„Trys kirčiai laikui sustabdyti“.

„Žaidžiame klases“.

Švelnusis komparatyvizmas: Eimučio Markūno tapyba, išslystanti iš menotyros klišių

Erika DRUNGYTĖ

Vasario 8 d. Kauno galerijos „Meno parkas“ šeimininkas Arvydas Žalpys gausiam būriui svečių pristatė naują Eimučio Markūno parodą „Paralelinės realybės“. Mums, miestelėnams, šis menininkas pui-kai pažįstamas – ne kartą žavėjės tapybos, instalacijų, fotografijų parodomis. Eimučio kūrybos žinovai ir gerbėjai susipažinę su autorius originaliais, ieškojimų kelią at-spindinčiais vitražais (nes pirmiausia E. Markūnas – vitražistas), puošiančiais įvairius objektus. Taigi kalbėdami apie dailininką turime būti atidūs ir suvokti daugiaplanį raiškos kontekstą. Tiek ieškodamas medžiaginės įvairovės, išmengindamas autorines technikas, tiek dalydamasis savų dvasinių patircių dinamika, jis yra panires į nuolatinę kaitą, vyksmą, kuriuos žiūrovai turi galimybę sekti chronologiskai dalyvaudamas parodose. Ypač įsimintina buvo 2010 m. surengta jubileinė E. Markūno paroda „Tuštumos sodai“ Kauno paveikslų galerijoje, atvėrusi menininko gebėjimą savyje sulydyti pasaulio polifoniškumą ir išskleisti jį tiek vakarietiško intelektualizmo, įtraukiant stiprius socialumo akcentus, tiek rytietyško misticizmo šviesoje. Tačiau didžiulė eksponavimo erdvė, skirtą įkrovę ir mastelių objektais, įvairių raiškos priemonių išskaidymas ir derinimas veikė tas emocijas, kurios pagavios stipriam efek-

tui, tačiau sunkiai numalsinamos vienovės pajutimui, nenoriai pasiduoda rezonavimui. Visai kitoks išpūdis kyla stebint naujausią parodą, kuri signaluoja apie esminį pokytį E. Markūno kūryboje. Esminis pokytis turėtų įvykti ir menotyros tekstuose apie jį. Tačiau vi-sa, kas pasakyta iki šiol, patirs keista sandūros proceso, kurio pozityvus sprendinys tegali būti komparatyvizmo laukas. Kitu atveju daugybė dalykų atsilupinės lyg dažai nuo drobės be grunto.

Įšlaikant pradėtą Rytų ir Vakarų santykio temą, norėtusi iliustruoti dvi galimas reakcijas įėjus į parodų salę: „Yra!“ ir „Kaip yra?“ Pirmasis šūksnis išsiveržia tiems, kuriems artimas rytietyško pasaulėvaizdžio modelis, kuriems suprasti ir atpažinti néra pirminis uždavinys, o iracionalumas ir intuicija – nebūtinai *zeno* praktikų pasekmė, bet tiesiog priimtinės pasaulio suvokimo instrumentas. Antrasis nusistebėjimas priklauso vakarietiškai mokyklai, kuriai be galo svarbus konceptualumas ir loginė analizė. Ir nors autorius spinduliavo palaima, kai buvo klausinėjamas „kaip?“, patys kūriniai švytėjo „yra“. Neabejoju, jog menininkas patiria kūrybos džiaugsmą ir atrasdamas savo autorinę techniką, ir tapydamas. Bet nesutinku, kad žiūrovai patirs didesni katarsij, jei jam iš karto įdantis bus įbrukta darbų charakteristika ir techninės subtilybės. Tai-gi pirmiausia šioje parodoje mane

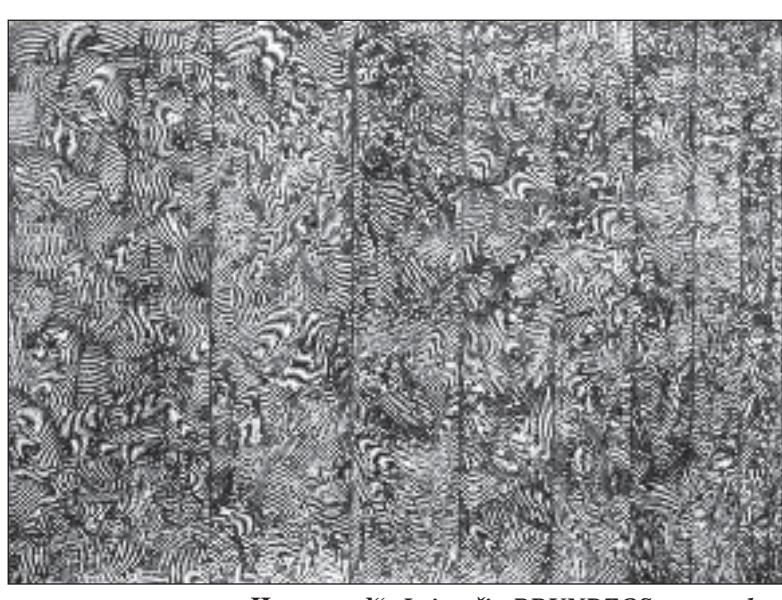
ištiko „Yra!“ Estetika, gimstanti iš metafizinio mąstymo, būdinga tiek Tolimiesiems Rytams, tiek vediškajai tradicijai, tiek krikščionių mis-ticizmui. Istorijos tékméje kas kartą susilieti pakylančios bangos, su-jungiančios universaliajā žmogaus dieviškumo ir dieviškojo grožio idėjā, pasauliu atneša nuostabų laikotarpium meno ir mokslo erdvėse. Taip Viljamas Bleikas sieja XVIII a. su XIX a. bytnikais, su maištiminkais Bobu Dylanu, Džimu Morrisonu, taip japonų grafika ir kaligrafija duoda impulsą XX a. pradžią užtvintyti secesija, taip budizmas, sufizmas ir daugybė kitų filosofinių rytietyškos dvasios krypčių veikia šiuolaikinį Vakarų žmogų, lais-vai interpretuojantį ir sinkretizujančią savo atradimus bei potyrius. Tačiau viena yra žavėtis ir sekti, o visai kas kita – patirti, išgyventi, suvokti. Ir, tiesą sakant, žiūrint į Eimučio darbus visai nereikšmingu aspektu tampa impulsu šaltinis. Svarbiausias ir stipriausias šios pa-rodos išpūdis – vientisumas, darbų pulsavimas vienu ritmu, jų kuria-ma vieninga vibracija, veikianti kaip galingas energijos srautas. Ne-gali nepajusti, kad paveikslai nutaptyti vienu atsklepimu, tai lyg kūrybinio išlydžio metu įvykusio nu-švitimo užfiksavimas. Šia prasme jie primena kaligrafiją. Šia prasme jie yra rytietyškos vizualiojo meno tradicijos atspindžiai. Jokių taisymų, jokių nereikalingų judesių, net tada, kai judesiai primena energią. Šivos šokį. Tokių būsenų ir tokų intensyvios kūrybos akimirku tegalima pavydėti, nes kiekvienam menininkui jos atneša sėkmės laiką – fantastiškų dvasinių išgyvenimų ir nuostabų kūrinį. Tai neži-nomybės ir patirties, perprasto meistriškumo sujungimas. Bet ir įgudusio meistro gyvenime tokios būsenos yra labiau stebuklas nei meistrystės išskleidimas.

Derėtų tarstelėti, kad E. Markūnas néra iš tų menininkų, kurie izoliuoja save nuo kitų meno sričių ir semia tik iš vizualiojo meno šulinio. Ši kūrėja inspiruoja daugybę dalykų: muzika, poezija, filosofija, religija, meno istorija, tautų istorijos *etc.* Jis geba ne tik pažinti, gi-linti, atrasti, bet ir visą patirtį bei žinias perlydyti asmeninio išgyve-nimo žaizdre, atskirti priemašas nuo esminiu dalykų, išlaikyti sta-

bilią aši, o kartu nesiliauti vėl atrasti, nustebti, paneigtį, priimti. Nuosirdaus šypsnio, vaikiško dro-vumo, ramaus pasitikėjimo ir entuziastingo džiaugsmo dermė – štai regimojį ir, rodos, niekad nekintanti Eimučio pusė. Neregimoji išnyra tik paveiksluose. Méginiu įsivaizduoti dailininką dirbantį, kai jis pagaves kūrybinis sišas... Bet iš tų iliu-zijų pažadina paveikslų pavadinimai: FORMOS NESIKEIČIA, KEIČIASI TIK POŽIŪRIS Į JAS; SAPNAS APIE METALINIŲ RŪKĄ (dedikacija kompozitorui M. Baranauskui); BĒGEMOTOS SU AZAZELU VĖL PAJUTO SKLANDYMO DŽIAUGSMUS; INVISIBLE (dedikacija Viljamui Bleikui); ŽAIDŽIAME KLASES... Intertekstualumas pribloškia. Negaliu sutalpinti vienoje plokštumoje Bulgakovo, Blake'o, Baranausko, Cortázar... Suprantu, kad čia prasideda „Kaip yra?“ Atgyja mano logocentrizmas, norisi aiškintis, suprasti, pačiupinti, nusistebeti. Monochrominiai paveikslai, nutaptyti grafito mase, kurią susikūrė pats dailininkas, iš kaligrafijos pereina į kitas asociacijas – grafiką, fotografią. Pasirodo, net medžiaga diktuoja savo salygas – stingsta greitai, todėl taptyti skirtos vos 2-3 valandos. O vaizdas išryškėja džiūdamas – kaip nuotraukos ryškaluose. Paveikslų formatai (183 x 250) ir medžiaga salygoja darbo pobūdį – medžio plaušo plokštės guli ant žemės, o dailininkas tapo įvairiausiais instrumen-tais, išskaitant ir kūna, palikda-mas jo išpaudų ženklus. Štai čia galėtu prasidėti ilgu postringavimui ir išvedžiojimui virtinė apie medžia-giškumą, faktūras, šviesos-tamsos santiukius, ženklo ir rašto informaci-nius laukus, simbolizma etc. Tačiau, priskirdama tai labiau analizuojančiojo proto spekuliacijoms, grižtu prie pirmojo išpūdzio, lai-kydama jį svarbiausiai vertinimo kriterijumi. Panašiai yra balbant apie gerą poeziją, dainavimą, grojimą... Tikrai vertingos kūrybos ne-sugadina netikslaus rimo eilutė, ritmo neišlaikymas, nutrūkės bal-sas. Kai priėmėjų ištinka „Yra!“, jokie kiti argumentai negali įtikinti, jog „nėra“.

Dabar pacituosiu Antaną Andriauską, tikrą Rytų meno žinovą, balbantį apie kinų ir japonų įvairių mokyklų bendrumus išreiškiant es-

tetinę mintį: „Tolimųjų Rytų este-tinei minčiai būdingas glaudus filosofijos, estetikos ir poetinės kūrybos ryšys. Visose šiose dvasinės kultūros srityse naudojama vienin-ga simbolinė terminija, kuri suteikia galimybę kurti daugiaireikš-mius, polifoniškus tekstus, pasižy-minčius keliais struktūriniais lyg-menimis: abstrakčiu filosofiniu, konkretiū moksliiniu ir vaizdiniiu metaforiniu.“ Būtent tokius struk-tūrinius lygmenis labai nesunku iš-skirti stebint Eimučio paveikslus. Dar būtų galima kalbėti apie hie-roglifų pasaulį, siejant kaligrafiją, poeziją, tapybą ir muziką. Abstrak-tuma, emociją, linijos ritmą. Sava-kinę informaciją ir archetipinius vaizdinius. Viskas derėtų apibū-dinant naująją parodą „Paralelinės realybės“. Tačiau žinant tvirtą vaka-rietiškos kultūros pamata, ant kurio dailininkas yra surentęs daugybę kitokios raiškos statinių, būtų naivu manipuliuoti Rytais ir vien šiuo raktu mėginti atraktinti naujają E. Markūno tapybos atsklandą. Vis dėlto šis judesys, šis rankos (pa-samonės) išlaisvinimas ir vaizdiniių poezijos išskleidimas, asociatyvi-nės raiškos, spontaniškumo ir kai-to įvaizdinimas laikytinas be galo svarbiu. Labai asmeniškas ir inty-mus pasaulio suvokimas ir jo at-spindėjimas linijų raštais, prime-nančiais rankų ir viso kūno šokį, pasklinda kaip universalą prasmę koduojančios tekstas. Meditatyvūs paveikslai, artimi zen estetikai, ban-guoja iš ryškaus intensyvumo į ty-lą ir paužę, iš struktūros į abstrak-ciją. Tik paveikslų pavadinimai vėl pažadina mūsų budrujį vidinį minčių dėliotoją, kuris atkakliai mėgins vaizdinius pritempti prie žodinės konkretybės. Nujaučiu, kad auto-riui tokie pasikutenimai teikia mal-onumo, nes jis, gebėdamas būti „cia ir dabar“, neturi tikslų likti ar palikti žiūrovą kurioje nors vienoje įsivaizduojamoje realybėje. Ko-egzistuojančios paralelinės realybės ir yra nuostabioji pusiausvyra tarp In ir Jan, tarp minties ir asocia-cijos, tarp abstrakcijos ir konkretybės. Tai švelnusis Eimučio kom-pa-ratyvizmas. Non finito poetika. Ir reikia pripažinti, kad tai veikia. Stipriai veikia.

„Happy end“. Laimutė BRUNDZOS nuotraukos

Mergaitė

Ineza Juzefa JANONĖ

1

Rytmetį iš miego pažadino sapanas ir jų lydėjės supratimas, kad manęs vis mažiau ir mažiau pasilieka tenai...

Nepatekėjusi dar saulė, drėgmė žolynuos laikosi, tačiau vėliau...

Vėliau drėgmė išnyks, ji išguruos, ir aš su ja Žaliojoj girijo tikriausiai išguruosiu, išsklaidysiu aplinkoj, nors gal ir ne, gal tebesėdžiu pamiškėj ant seno kelmo ir kantrai laukiu savęs, sugrižtančios iš tos dienos prieš visą šimtą metų, o gal iš vakarykštės popietės...

... Mes slenkame abi su senele viena šalia kitos, ji neskuba į priekį lėkti, atidžiai dairoi į abi puses, su melsvomis gėlytėmis balta skarelė prieky šviečia, senelė mégsta ją, susiřiša pasmakrėje mazgu; nors nematau, tačiau jaučiu iš galvos kryptelejimų – senelės akys žvitrai šmirinėja pažeme tarp samanų, gal kokį grybą pamatys, neniekina jinai kelmučių, pulkeliais susispėtusių ant samanų šalia viena kitos, prie jų ji stabteli, ilgiau užtrunka, nupjausto jas ir nežemėtas pintinėn krauna; norėčiau rasti baravyką, ji išsidžiai aukštyn iškelciav, ar matot, ką radau, visam pasauliui pasakyti, o jis man pavydėtų, bet baravykas užsislapstęs, jis nesisavina manęs, tai ūmėdėm susidomėjau, spalvingos jų kepurės iš tolo traukia akį, daug sukirmijusių, deja, reta man pasitaiko sveikutelė; seneles nebéra, ašūnū, šaukiu iš viso vieko, ir aidas atkartoja mano balsą, dar vaikiškas jisai, bet giroj pasikeitęs, man darosi šiek tiek baugu nuo aido nepažystamo, bet prieky su melsvomis gėlytėmis balta skarelė šviečia, ji mano kelrodis, nuo jos neatsiliksi, vienai baisu, vienai ne-pakeliama girioj, takai tie kladūs, šešėliai paslaptingi ir ošesys neiprastas, ne visada raminantis, tačiau skarelė su melsvomis gėlytėmis prieky, jinai baltuoja, drāsina mane, senelė atsisuko, veidelis rūškanas ir susikrimtęs, ji nepatenkinta manim, jei šitaip mes grybausim, sako, grįžime namo tuščiom, iškibai lyg uodega man į padelkas, taip nieko nesurasis, pasiskiok aplinkui, niekui nepradingsiu; gerai gerai, atitariu jai, tačiau nenoromis, vis tiek iš paskutinių stengiuos ne-nutolti, kad tik balta skarelė neišnyktų, kad pasilikyt priekyje, su melsvomis gėlytėmis jinai ant balto dugno; tik netikėtai skarelė dinga iš akių, greičiausiai ji išnyko už krūmokšnio, pro jį bandau pralisti ir susidilginu nuogas rankas ir kojas, laukymė prieky atsivérē, ji saulės nutieksta, bet saulė greit už juodo debesies pasislėpė, laukymė prietema vési užklojo, pašiurpę medžiai glaustosi arčiau prie vienas kitos, ir aš norėčiau atsidurti glėy kieno ar išciose, tenai saugiau, tenai ramiau; kažin koks keistas daiktas šmékšo prieš akis, iš siaubo krūptelėjau, lyg pragarmė man būtū atsivérusi po kojom, gremėdžias tas daiktas, nenusakomas, konfigūracijų neiprastų ir niekur neregėtų, lyg koks vaiduoklis iš mirusiuji karalystės, man dreba kinkos, gomurys išdžiūvo, ne šaukti neįstengiu, su melsvomis gėlytėmis balta skarelė

dingo iš akiračio, nedelsdama į kojas, o štai ir miško pakraštys, kaip išaiškėjo, jis glaučiai visai čia pat, išsitiesiai akiploty ant pievos, bet kūno drebulyis vis nepalieka, jau atsisėdusi iš viso vieko sušukau: se-nele, senelyyyt, biijaaau!

- Ko tu bijai, ko virpčioji, vai-keli? Kas atsistiko? – klausia meili, šalimais atsistojusi. – Lékei lyg be galvos... Net uždusau...

- Ar nematei? Tenai, tenai...

- O kas... tenai?

- Tai nieko nematei? Buvai vi-sai arti kaip aš... Kaip aš buvai visai arti...

- Tenai? Mačiau... Ten... seno medžio šaknys... Supus, ir tiek... – senelė atbula ranka vis šluostės pra-kaitą sau nuo kaktos ir sakė:

- Galėjome pasigrybauti...

Kasdienišku balsu visai kasdie-niskai ji dėstė savo išmintį, ir tas kasdieniškumas ramino, guodė, saugojo mane.

Greit pasimiršo šis ižykis, ji kei-tė supratimas, kad gal tenai iš tikro seno medžio šaknys pasiliko, supus, ir tiek...

Iš debesies išlindus saulei visai atsigavau, émiau sau strykinéti pie-voj tai viena koja, tai kita, pintinę užkliudžiau, ant šono parverčiau, ir grybai – daugiausia pririnkta kel-mučių – tirštai nuklojo samanas žalervas.

Senelė débtelėjo į mane, bet nie-ko nepasakė, sutūpusios šalia vie-na kitos tylom nuo samanų vis ran-kiojom ir iš pintinę krovėm kelmu-ties, kai visos buvo surinktos, pa-klausiai jos nedrasiai: miškan ar nebegrišim?

Ji neskuba man atsakyti, tylom apžiūrinėja mane lyg kokį nematy-tą sutvérīm, paskui pakrato galvą.

- Kitą dieną? O pory? Ar užpo-ryt?

- Palijo nesenai, turėtū dygti... – girdžiu jos tykū balsą. – Reikėtu dar pasigrybauti...

gal jau po šimto metų prie vieno delno nosi priglaudžiau, paskui prie kito, kelmutėm nekvępia né vienas, kur pasidėjo kvapas, tuoj sau-lė patekės, žolynuose drėgmė ilgai nesilaikys, netrukus išguruos, man reikia vėl į Žalįją sugrižti, tą pati taką susirasiu su melsvomis gėlytėmis, balta skarelė prieky švies, nuo jos neatsiliksi, né per žingsnį, vėl prasibrausiu pro krūmoksnį ir su-sidilginisu rankas ir kojas, laukymė atsivers, gerai pažystama laukymė, žudikiškoj rimty vaiduoklis kantriai riogso placiai išskėtėjės, dar nesuspėjo jis supūti, gal nie-kad nesupus, nesutrūnys jisai, jei atsibeldė iš mirusiuji karalystės, nuo jo nepasitrauksiu né per žingsnį, mes susigrumisim, kraujas upėm liesis, be mergaitės aš negaliu par-eiti į namus, nors ir namų néra

2

Prisimenu, kalbi kalbi, be jokios pertraukos, Tu piktas ir tulžingas, pakaušės, visai ne tas, kuri pažiūstu, jau balso nevaldai, né gestų, prie-sienos priemi, man atkakliai kar-toji vis tą patį, kad aš eilinė moterėlė, tokį šimtai ir tūkstančiai, to-dėl man nepavyks sudominti žmonių, né vienos knygos niekas ne-nupirkis, bandau Tau pasakyti: gir-džiu, išsiminiau, ką pasakei, ir nie-kad nepamiršiu, nereikia šaukti, ne-su kurčia, tačiau Tu nenustoji, ne-rišlos frazės, žodžiai palaidi ir mo-nologo nuotrupos, jos domina la-

biausiai, bet neužsiėtėsia, ir vėl kartojas žodžiai palaidi ir monologo nuotrupos siek tiek kitokio turinio, tai tėsiasi antra para, o jis i pavakarė slenkia, pilkėja kambarys, lyg suo-džiaiapsitraukia, ir smaugia siel-vartas, kas daros Tau, nesusigaudau niekaip, kaip man padėti Tau, kartu ir sau; atvykom Palangon, kad pailsėtume, ir še tau – poilsis, vėl išipylei brendžio į stikliuką ir išlenkei lig dugno, jis praplečia krau-jagysles, esi man sakęs, dar tik prieš pusmetį šuntavo Tavo širdį, man neramu, man balsiai neramu, vėl pra-dedi kartotis, kad niekas mano kny-gos nenupirkis, štai temsta, jau visai suteimo, naktis, bemiégė jau antra naktis, vidurnaktis Palangoje, jau po vidurnakčio, seniai jau po vidurnakčio, tačiau kartojasi tas patis: nerislios frazės, žodžiai palaidi, visai išvargės Tu guli aukšteliinkas ant sofos, nenusirengės, rankom mosikuoj, blogai mums baigsis, baigis mums labai blogai, sruvena mano kūnu siaubas, jaučiu jį kaulais, liežuviu, visa esybe savo, lakoja skruzdėlės nugarkauliu, kodėl mes nesusisnekam, nusisuku į sieną, lo-von iširopstusi, vis tiek girdžiu, nes kambarėlis mažas lyg kišenė, kiek-vienas žodis veltui nepraprūsta, į kraują jis išsigera lyg nuodas; iš įtampos, bejėgiškumo tuojuo-pradėsiu garsiai žliumbti, sakysi, žliumbk, tai myžti nenorési, mes ži nome tokias, gerai pažystam, man ikyrėjo, turiu valdytis iš paskutiniųjų.

Kaip viesulas trenkei durim lauk-an išlēkdamas, o Tavo žodžiai li-ko su manim.

Tikriausiai Tu teisus... – galvoju užsimerkusi. – Tiesa balsi, jinai netoleruotina, net mirtina jinai... Reikės prie jos kaip nors priprasti, bet bus sunku, labai sunku, o gal ir ne įmanoma.

Grįžai, vėl trinktelėjės durimis, ir be užuolankų ēmei kartoti, ką jau girdėjau daugybę sykių, kas man tvirtai išikalė pakaušin, nuo ko šiurpstu, greit kojų nepavilkusi, nes jau antra para man būgniji tą patį, ak, Dieve, tai tėsiasi ir tėsiasi be pa-baigos ir galo niekaip nematyti:

- Tai padaryk stebuklą, kad pa-galiu išpirktu tavo knygą! Bet ne, tu jo nepadarysi, per skystos tavo blauzdos, žmonėms tu galios neturi! – man dėstai vėl tą patį, ši sykių lygesniu balsu, jau smarkiai nebe-saukdamas, galbūt šaukei todėl, kad nesiklausoma, ką pasakai, liežu-viai blasginti įpratomė su tais, kuri-e mums svarbūs, baimė mums įva-ro, tai susilenkę trilinki jiems pad-laižiajam, norėdam įtikti, o į Ta-vė atsainiai numojama ranka, ir į mane taip pat; teisybę man sakai, kad galios neturiu, jei ir turėjau, pra-dau, per daug Tave mylėjau, my-liu, turėjau būti esanti tik sau, bet savanoriškai nutolau nuo saves, ne-bežinojau, kas Tavo, o kas mano, taip troškau Tau paklusti, autorite-tas man buvai, tai persiėmiau Tavo savastim, bet... netekau savęs, už viskai reikia užmokėti, nes veltui niekas nedalijama, o gal prarasda-ma iš naujo atradau save kur kas gilesnę ir imlesnę.

Bet knygos niekas neperka, per skystos mano blauzdos; ką pasaky-tumei apie save, kodėl galia, kuria man smarkiai imponuoji, kitų ne-jaudina, tuomet Tau reikia smarkiai kelti toną, kad sureaguotų kas, jei ne į žodžių prasmę, tai į balsą, pri-verstų Tau paklusti nors akitminkai, užciauptų burnas su šventomis ir nepakeičiamomis teisybėmis, lyg eteris ore jos išguruotų, nieko nesa-kyius, gal nori taip mane užgrūdin-ti, kad nepraskyčiau likus be Ta-

vės; nesutinku palikti be Tavęs, gy-venkime per amžius mudu, gal vis-kas baigsis mums laimingai, nes Tavo žvilgsnis praskaidrėjo, jau al-koholis baigėsi ir pradėdi blaivy-tis, ir man lengviau, kur kas leng-viau dabar, o Tavo pilkos akys, su-sodintos po iškilia kakta giliai, lyg žvelgia ten, kur mano žvilgsniu nepasiekiamai.

Nemiegame antra para, abudu nuovargis išsekino ir nesveiku rau-doniui nudažė Tavo skruostus, no-rečiau paprašyti, kad patausotumei labiau save ir nesiskubintum į am-zinybę, iš ten né vienas nesugrižo, juk pats sakei: šalia tavęs alsuoti noriu kuo ilgiau, kai rankom susi-kibę vaikštinėjome pajūriu, tai ko leki galvotrūkčiai beprasmėn prarajon?

Dėl knygos štai ką pasakysiu: ne aš išsižadu žmonių, o jie manęs iš-sižada... Ir dar kai ką prie to paties pridursiu: jeigu pasaulis būtų aiš-kus, aš niekad nerašyčiau, rašau, kad paaiškėtu, ar turi kokią prasmę ma-no matymas, klausau, galvojimas; numirsim, nieko nebeliks, mirtis pavers į nieką visa, ką regim ir ap-čiuopiam, ką girdi mūsų ausys, visi mes esame netvarūs, rašydama jau-ciūosi amžinesnė...

Tu pasakytm, iliužios ir tau-škalai, o gal ką kita pasakytm, Ta-vęs neklaušinėsiu, kalbėsi su sa-vim, be jokios pertraukos antra pa-ra kartojas žodžiai palaidi ir mono-logu nuotrupos, kurios savaip įtai-gios, ir aš šnekuosi su savim, į sie-ną nusigrežusi, bet tylomis, taip įpratau, seniai taip įpratau, manau, kad Tavo paveikta tokiu būdu ben-drauju, tikriausiai tauškalai, ką už-rašiau toj savo knygoj, todėl ir ne-perka, išveš į savartyną, sveikiau-sia būtų *lopetus* ieškoti nei Lip-niaus arkli paikinti, užtektinai pri-sirašiau, ir kas iš to, jei ryšiai trūk-nėja su Tavim, tačiau limpu prie ra-šymo tarsi smala prie tekino, tą su-prantu ir nepaneigsiu niekaip, ma-nim Tu smarkiai nusivylei, nebeži-nau, ką Tau sakyti ar kuo save pa-guosti.

- Stebuklo tu nepadarysi! – vėl tvatini mane, o gal save Tu skau-džiai tvatini už tai, kad patikėjai manimi kaip savimi, kartodavai, abudu mes tandemas, kūrybinis tandemas, o paaikšėjo – Tavo vil-yssbergždžios, jos ateities neturi, nebus kelti ant altoriaus, nors ir labai norėtume, išnyksime be pė-dasko abu.

... Tačiau rašau. Kodėl? Tau pa-sakysiu tėsių: aš sau rašau. Ir Tau, svarbiausia – Tau. Nesuprant? Ar-gi taip menka rašyti sau ir Tau? Sa-kysi: du skaitytojai, tik du skaity-tojai iš milijonų, nedaug turi tu jū, mieloji, labai nedaug... Tuomet pa-reikšiu tau: ne taip mažai, kai pa-galvoju, ne taip mažai...

Prie to paties gal dar pridurtum:

gyventi daug svarbiau, nei būti tekstu.

O jei pasaulis šis nesiekia nieko, jei nesistengia jis savęs pažinti, jei sekina jėgas beprasmėj sumaišyti?

Gyventi taip nenoriu, nemoku,

Man nieko nesakai, ir aš Tau nie-ko, galbūt tuomet pasakome dau-giausia viens kitam, kai pasilieka-me tyloj ir vienumoj su savimi.

Keliuos iš lovos vienmarškinė, basomis slenku link durų į verandą.

Artėja rytas, dangus nežymiai prasviesėjės, viršūnėm medžių šniokščia vėjas, veranda iš plonų lentelių sukalta, ją kiaurai košia vėjo gūsiai, čionai staliukai pastaty-tas, jis apskritas, palaikis ir iškli-bes, užklotas klijuote; išsitausiai ant jo, nes krėslo nerandu, bijau už ko užklūti, tokiu netinkamu metu su-kelti triukšmą trobesy, ant pakra-ščio prisėdau, jisai per silpnas kūno svorį išlaikyti, nors ir nedaug sve-riu, tvirtai remiuosi kojų padais į grindis.

Staliukas ir kiti daiktai bei bal-dai svetimi man, ir trobesys šis sve-timas pačiam Medžiotojų gatvelės pakraščio, kai ką bandau Jame pris-jaukinti, staliukas po manim sušilo ir pasidarė artimesnis, su Tavimi šiam trobesys ne pirmą sykį vasaro-jam, triukšmingoj Palangoj gatve-lė sė ramesnė.

O laikas slenka, jis niekada ne-stovi vietoj, kai ką jis keičia mano dvasioj, dabar man visiškai vis tiek, kad aš eilinė moterėlė, kokių šim-tai ir tūkstančiai pasauly, išnyko noras būt svarbesnei, jis išsklaidė vėjo gūsiuos, nors liūdesys galuger-klę teber užspaudęs, atrodo, tuo už-dusiu, gal palengvės, kai išsiver-siu, nebūk žliumba, moteriške, jau nebe pirmą sykį bandau tramdytis, ne visada sėkmignai; gal miega Jis, gal pagaliau užmigo, nusiramins, kai pailsės, ir vėl suremšime pečius prie vienas kito, ir už tau suteiktas kančias gali mylēti kitą žmogų, jei Jis néra tau abejingas.

... Naktis... Toli ji, praeity, išnykus tarsi sapnas, nesitikėjau nieka-dia, kad vienišyste taip sunku pa-kelti, kai leidau laiką toj verandoj, mes buvom dviese, dviese buvom, tai kas, kad alsavai už sienos, ta-ciau buvai, į kambarį rengiaus grž-ti ir apsilikti ką šiltesnio, nes vien-marškinei pasidarė šalta, net danti-mis kalent ēmiau, o kūnas lyg nu-dirtas, jis į ledokšnį virto, tai del-nus kantriai tryniau, kol jie įkaito, per nuogas kojas papplekšnodavau, kad suliedėjusios nevirštų stram-pais, bet man pasisekė, kai duksli-škarą nuo vinies nukabinau ir ja ap-sigaubiau, netrukus sušilau, vis tiek labai norėjosi į kambarį duris praver-ti, bet išgastis supančiojo.

Išvarginti Tėvynės: socialumo baubas, maišto nuobodulys ir metaforų diktatūra

Gintarė BERNOTIENĖ

Tema „Tikro lietuviu neiškant“ pokalbiui apie 2011 m. kūrybiškiausias knygas – tikslis ir ironiška, apimanti plačiau nei literatūros horizontas. Tai ir apverstas identiteto klausimas apie „nostalgiskai atsiveikinamas vertes“ literatūroje, kurį pateikė pokalbio organizatoriai.

Kalbant apie literatūrą šiandien dominuoja vertės (originalumas, forma, kompozicija – estetinė plotmė), bet ne vertybės. O skirtis simboliška. Vertybės funkcijomuoją višuomenę, jos apima įsitikinimus, nuomones, moralines normas, tradicijas. Perėjimas nuo vertybų prie verčių ir jų objektų – ekonominiai ar estetinių-literatūriniai – rodo sureikšminamą objektą, jo individualizaciją. Vertybų kaip bendrabūvio saitų funkcijos nyksta, jos pačios pliuvalizuojamos, ryškėja abejingumas joms kaip ideologizuotos (orientuotos) samonės užkratui, ir tuomet pries akis lieka išskaidytis „taškiniai“ plotai, maistymui apie žmogiškumo gintį teksirkos uždaros nesusisiekiančios atminties teritorijos, nes didesnės atramos nei individuas mūsų pasklidame, monadiniam būvuje prieš vertybę atrofiją néra.

Ar lietuviškumas gali būti mastomas be kabučių, dekonstrukcijos, išvaizduojant tēstinumą laike ir šiokią tokią simpatiją pačiam sąvokos turiniui? Ar tauta – šiandien jau neapripiamas dydis, rūpintis „linkusiems į retrospekciją“ ir (pagal amžiaus viendukį) vyresniajai kartai? Ar tik kūriniu meniškumas (tobula sintaksė, unikalus sumanymas, abstrahavimo mastai, vidujybės ermts) yra literatūros propaguojama vertė? Ką dar, žvelgiant bendruomeniškumo kryptimi, gali pasiūlyti literatūra?

Moralinė, etinė dimensija literatūroje pastebimai traukiasi. Juolab

yras nepatogiu ar pabodusiu temų. Tyrinėtojai stebisi, kad XX a. lietuvių dramaturgijos repertuarė dominuoja istorinė problematika. O man įdomu, kiek metų galima rašyti, kokie mažaraščiai, siauro akiracio lietuvių-kaimiečiai šmékšo iš Vilniaus anklavo žvelgiant Herkui Kunčiui, Sigitui Parulskiui („Murmanti siena“) – išsikibę į romantišnes praeities klišės, jiems kažką byloja istorija, tautos fantomas...

H. Kunčiaus romane „Lietuvos Vilniuje“, konstruotame iš dalies kaip etnografinio aprašo parodija, prastuomenės, liaudies baimė utriuota pabrëžiant „profesionalum“ vertę (profesionalus menas vs savi-veikla), pagrindinis romano personažas – kvailio etalonas: tremtinys, kaimietis ir nacionalistas, juokingas masės vienetas, nieko negalinis lemti. Tik šiame taške autorius personažą traktuoja nuosekliai abiem vaizduojamais laikais – sovietiniu ir atkurtos Lietuvos. Šepucio odiseja po Vilniu – martirologinės lietuvių savimonės išjuokimas. Paminklinės vietas – tų pačių kelių kaip ir jaunystėje *stacijos*; čia atsiveria digresiški ir kartais visai linksmi regėjimai. *Polis – polipas – poliuciija* sekā, autorui užgriebus „valstybinę“ temą, įtvirtina plökštumos, horizontaliajų perspektivą. Visa niveliuojanti H. Kunčiaus „kabučių ideologija“ (61 p.) teigia, kad bet kokių sąvokų turinys – tuščias, aplink melas ir aklas fanatizmas.

Tai skatina klausti, ar moralinis reliatyvizmas ardant istorijos steburkaulį – jau literatūrinis „mainstream“? H. Kunčiaus „Lietuvos Vilniuje“, Mariaus Ivaškevičiaus „Žali“, S. Parulskio „Murmanti siena“ nukreipti į „nepagrįstų baimių, tautinių mitų, motyvų, naratyvų ir metaforų“ (Kuncius, 47) dekonstravimą, dvasingumas ir metafora tampa taikiniai, kuriuos kaip su-

tingusius laiko krešulius atakuojia naujų mitų kūrėjai.

Šią liniją „Lalageje“, susitelkęs į ego dydžio apžvalgos aikštę, iš estetinės distancijos (profesionaliosios kultūros prerogatyva) programiškai tėsia Andrius Jakučiūnas. Veltui dairytumėmės iš Horacijaus epigrafu papuošto novelių vainikou horaciškos ironijos smaigo – problematika socialiai klaustrofobiška, anihiliacinė (kvantinėje lauko teorijoje anihilacija reiškia procesą, kuris aprašo virtualų vyksmą), bet vertinga kuriančios samonės procesu požiūriu. Neapibrėžtumo principas, kurį A. Jakučiūnas naujoja kaip kompozicinę priemonę, skaitant knygą primena ant padėklo nešamą želę – toks labilus, svyruojantis teksto kūnas su gržčiojimais, posūkiais, atspindžiais ir kone tobulu simetriškumu. Tai to paties maišto prieš metaforas ir dvasingumą programos tasa, išbandoma ir kaip kalbos banalumo ribų tyrimas. Tačiau semantinis universumas vejas formas, nuo kurių valoma prasmė, kokios nors reikšmės išvengti neįmanoma net ir tokiomis hermetizavimosis, beje, pavykusio kaip raiškos eksperimentas, pastangomis. Reikia įvertinti A. Jakučiūno konstruktivizmą: tikslingu, personažų schematiškumą, stilistinę neveikiamosios rūšies monotonią, siužetu ir forma įtvirtintą reliatyvumą, sąlygiškumą, erdvės kvestionavimą – tikrovė egzistuoja išoriškai, kaip aprašomas objektas, autorius / personažų santykį šiluma neakutuali, bendražmogiškų dalykų laukti neverta, esti tik geismas ir valia rašyti. Vienintelė nedekonstruota tikrenybė romane – gestualumas (kūniškos raiškos paradigma). Tie rankos, delnų judesiai, kurie nenurodo čiuopimo, lietimo ir kitų intensyvesnių mostų, o reiškiasi kaip gestai, liudija ir kalbėjimo krizę, tad

vienos novelės *hortus conclusus* yra kalbos uždarumo, labirinto metafora – vis dėlto reikšmės buvimo ir metaforiškumo, kad ir stengsis,

A. Jakučiūnas neįveikia, metafizikos iki galvo neprizemina šiame egzistencinės (kaip pats ironizuoja ir tekste nekart „krytimi“ išrašo) tematikos kūrinyje.

A. Jakučiūnas rašo apie klastinę metaforą kerojimą tekste prieš autorius valią, apie fetišų virtimą stabais, ornamentais. H. Kunčiui feteišiuojama atrodė tauta ir valstybė, iš jos lipdomas stabas. Ši idėja tampa kūriniu atrama: karalystė ir sostinė, sutupusios it negalimybės, skleidžia prastuomenės nevisaprotiškumą ir siaurą religinį maštymą, be to, ir nacionalinį interesą. Tačiau skaitant romana ir tarp vardijamų kunigaikštystė, kadaise pavaldžių LDK, aptikus Osetiją, racionaliu virš-nacionaliniu autorius užmoju tikėti sunku. Ir Gergijevu pakartotinis koncertas, realiai vykė ši met Kaune sausio 13-ąją, romanui gali paslaugiai tarnauti ir kaip intertekstas, ir kaip alternatyvių internetinių komentarų šaltinis – dėl labai panašios stilistikos, liaudies galvosenos imitavimo.

Ramūno Kasparavičiaus „Decameron medicus“ pitoreskose, be liaudies galvosenos, *anekdotelienos* ir ne taip stipriai angažuoto visko apvertimo, yra ir humoro, šmaikštumo, kitakalbių posakių kuriamos galanterijos. Šis trumpų formų „vitraziai“ dedikuojamas lietuvių prozos magikui Vytautui Martinkui, o skriamas (epigrafas ir inkluizas tekste) artimesniams draugams, pirmiausia H. Kunčiui. Medikų ir filologų didaktinius supriešinimas veršio ir grietinės episode rodo piktybišką filologišką nevokumą, kuo baigiasi tokia prieš drovią prigimti einanti „fizika“ – mirtimi. Poringės subjekto mirtis, ar jis gali ką pasuflerot apie

žmogiškumo gintį, leistinas ribas, vertybės, nuovokumą, kur link kryptama / kreipiama žaidžiant? Trumpųjų pasakojimų žanrinė įvairovė šioje knygoje atkura pagirtinai, dokumentika prie literatūros arėja santykiai 3:1 (pasiremu Mariaus Buroko žiniomis apie literatūrinių nominacijų kategorijas JAV¹, tinka ir

Tradiciniuose pasakojimuose, autobiografinio-fikcinio žanro trupesniuose ar ilgesniuose kūriniuose (Henriko Čigriejaus, Romualdo Granausko, Leonardo Gutausko, Vytauto Martinkaus) taip pat šmékščioja revanšas praėjusiam laikui, tačiau bendruomeniškumas, svarstomas žmogiškumo lauke, dominuoja. Šiemet šioje kategorijoje literatūriskai man vertingiausie „Dvylikai lieptų“. Atsargiai – socializacija², jau anksčiau dėl V. Martinkaus kūrybos yra išpėjės Castor&Polux.

Nesitikėdama sutelkties ir tautos dvasios pateškų XXI amžiuje klaušiu: ar nacionalinės literatūros pagrindu laikydami tik kalbą ir estetines vertes, literatūroje vengdamis bendruomeniškumo, anot Donaldo Kajoko – „Tėvynės patoso“, pavargę nuo istorijos neliksim A. Jarry *Ubo* karalystės fantomai? Fantomai su kunciška „diagnoze – lietuvis“, su sociumo baubu ir sava valstybe – tik bepročiams? Absurdeskai, fragmentuotam pasakojimui to pakaupti, alegorijai ir parabolei – tiktų, geidžiamai mentalinei transformacijai – pasitarnautų.

Tik ar rizikuosime literatūrą?

**Pranešimas skaitytas 2012 02 09
LLTI renkant kūrybiškiausią
2011 m. knygą dvyliktuką.**

¹ <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2012-01-26-marius-burokas-uzkietejiuso-skaitytojo-kronikos-tyli-panika-garsus-grasini-mai-ir-joyce-as-laisveje/76010>

² <http://www.tekstai.lt/tekstai-apie-tekstus/20080-castor-pollux-atsargiai-socializacija-vytautas-martinkus-suns-mazgas?cat-id=455%3Acastor-pollux-lietuviu-literaturos-kritika>

SUSITIKIME Vilniaus knygų mugėje 2012

„Nemunas“ kviečia skaitytojus prie savo stendo 5.A24 penktoje salėje. Bus malonus pabendrauti, susipažinti, padiskutuoti. Čia galésite užsi-prenumeruoti savaitraštį, jei to dar nesuspėjote padaryti, o svarbiausia, pavartyti naujas knygas, susitikti su jų autoriais, redaktoriais. Visai šalia mūsų stendo – Rašytojų kampos, kuriami visas dienas laukių įdomūs susitikimai ir knygų pristatymai.

Cia vyks ir „Nemuno“ reneginių.

Vasario 24 d., penktadienį, 12 val. Rašytojų kampe kartu su „Naujaja Romuva“ pristatysme naujausias poezijos knygas. Dalyvaus: R. Katinaitė-Lumpickienė („Žemėje sakei“) G. Dabrišius („Joju vienas“), V. Elmiškis („9 užkimusios gerklės“), R. Daugirdas („Ménulio dezertyrai“), vertėja T. Marcinkevičiūtė (W. Shakespeare „Sonetai“), N. Guimaraes (Portugalų ir lietuvių poetų rinktinė). Renginio vedėjai – A. Konickis ir V. Rudžianskas.

Vasario 25 d., šeštadienį, 12 val. vėlgi Rašytojų kampe – Vlado Kalvaičio novelių romano „Sustiprinto rezimo barakas“ pristatymas. Dalyvaus autorius, V. Daujotytė, V. Rudžianskas. IKI SUSITIKIMO VILNIAUS KNYGU MUGĖJE!

Aldonas Elenas Puištės „Begaliniam kely“ – žinomas poetės nauja lyrikos knyga, kurioje savitu balso kalbama apie esminius būties klausimus. Ryškus universalus visatos ir žmogaus ryšio teigimas, asmeninės ir istorinės atminties motyvai, savo ir savo tautos šaknų ieškojimas istorijoje bei kultūroje, gyvenimo prasmės apmąstymai.

Gintaro Patacko „Manęs nebus kai kada“ – naujausia poeto knyga, kurioje – šiuolaikinės aktualijos, amžinybės ir laikinumo diskursas, sparčiai besikeičiančios visuomenės performansas, atspindintis sultingai bravūrišką kalbos identitetą.

Dainiaus Sobeckio „Homo religiosus“ – trečioji poeto knyga, sklidina išrealistinės dievoieškos, krikščioniškosios filosofijos pverstinimo. Lyrinis subjektas – triveidis cinikas: *homo sovietikus*, *homo religiosus*, *homo lituanus*. „Homo religiosus“ egzistencinės tiesos revizuoją katalikybės idėją, bando jos tvirtumą. Autorius polemizuoja su Dievu, netgi nori su juo „kortom palošť“. Žino, jog praloš, „bet juk taip knieti“.

Vlado Kalvaičio „Sustiprinto rezimo barakas“ – novelių romane autorius derina išmonę ir autentiškus išgyvenimus tremtyje. Nevengia publicistinių motyvų, epistoliarinio žanro. Per atskirus novelių veikėjus, jų pasakojimus ir būti, prisiminimus,

kasdienybę, svajones atskleidžia lajerių sistemą, mirties tragizmą ir išgyvenimų galimybes.

Stasio Babono „Žuvų gyvenimai šulinys“ – naujame savo romane autorius nagrinėja žmogaus savitumo ir kūrybiškumo temą. Jo nuomone, menas randasi iš kančios, iš neprapatimų prie pasaulio, iš kitoniskumo. Kūrinio veikėjų gyvenimai sudėtingi, kliaudiūs, duobėti, ir, tik perskai-

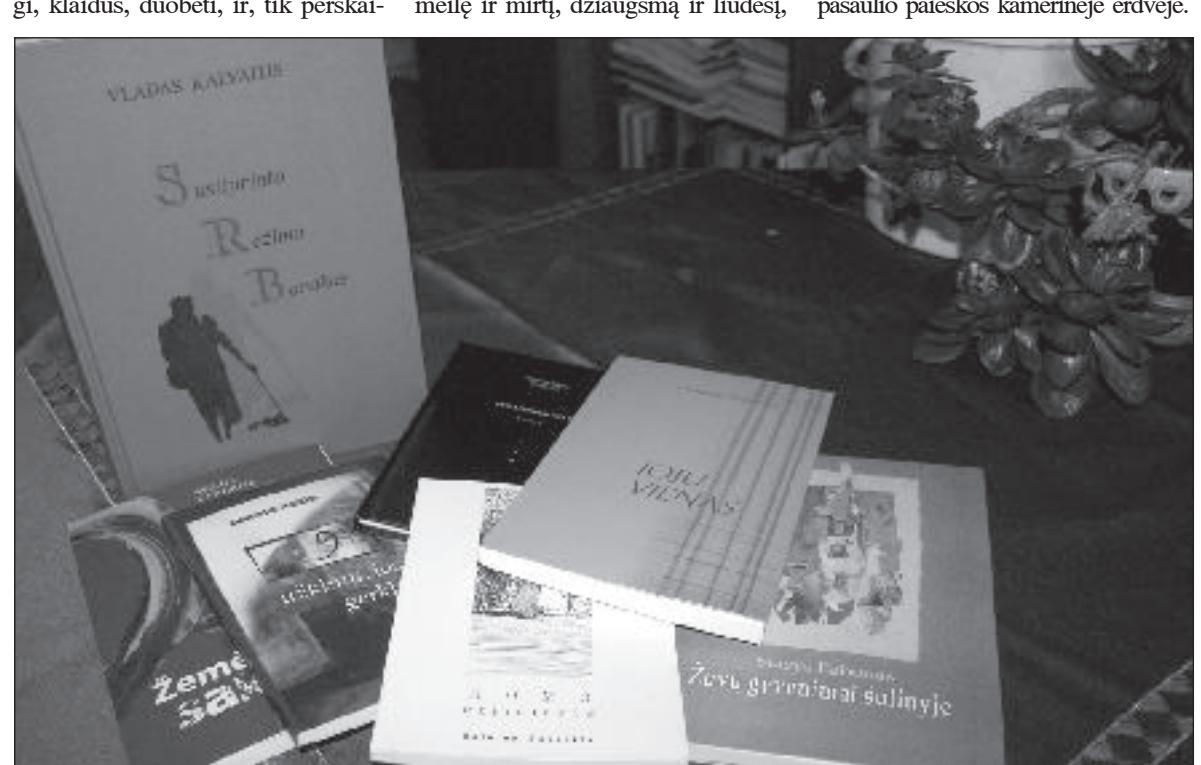
cius romaną iki pabaigos, įmanoma suvokti jų prasmę.

Gintauto Dabrišiaus „Joju vieinas“ – septintoji 2006 m. Poezijos pavasario laureato eilėraščių knyga. Nedaugžodžiaujanti, originali, dabiriška.

Vidmantas Elmiškis „9 užkimusios gerklės“ – naujoje knygoje apie meilę ir mirtį, džiaugsmą ir liūdesį,

dvasinę kancią ir fizinių skausmų poetas kalba asketiškai, be sentimentalių atsidūsėjimų. V. Elmiškui artima kaimo žmogaus pasaulėjauta, atidus ir geranoriškas žvilgsnis į praėjusį, tačiau ne prarastą laiką.

Reginos Katinaitės-Lumpickienės „Žemeje, sakei“ – naujoje eilėraščių knygoje autorė lieka išstikima sau – asketiška forma, taupi detalė. Ir didelio pasaulio paieškos kamerinėje erdvėje.

Įkvėpti vilties – padėti jos netekti

Andrius JAKUČIŪNAS

Dar nesibaigus vasarą išėjusio Valdemaro Kukulo knygas „Saulėlydis mano giesmė“ ir „Antausis sienai“ pristatyti (abi išleistos jau po autoriaus mirties) skirtam renginiui, buvau suvokęs, – tiesa, labiau emociskai, – kad to vakaro aprašyti nepavyks. Tiesą kalbant, žinojau nė nebandysią rašyti, neįsitikinęs, kad pajęsiu sukurti tekstą, išvengdamas *post mortem* rašinimams būdingo graudės arba tariamai egzaltuoto pakylėtumo – tekstą, kuris nebūtų prikimštasis klišių ir nevarvėtų giličiais saldėsiais, juolab kad rašytinis žodis, tekstai apskritai, buvo Valdo gyvenimo šerdis, jo esmė. Gyvenimo, kuris ir iš perspektyvos, matyt, bus suvokiamas tik santykije su knyga, atsiribojant nuo visko, kas galėtu trikdyti, drumsti kone tobulaus asmenybės ir teksto dermę. Parašydamas saldū arba, sakykim, nepakenčiamai nuobodū straipsnį apie tai, kaip vakaras prasidėjo, kaip jis tėsėsi ir baigėsi, būčiau tarsi atsidūrės (arba dar ir atsidursiu) pozicijoje, kuria pats aprašomasis veikiausiai būtų jautės pareigą aštrai supeikti, pabrėžamas, jog banalumas, tegul ir geranoriškai, bičiuliškai skiriamas jo atminimui, net tokiomis subtiliomis aplinkybėmis *nėra išeitis*, ypač turint galvoje, kad jis prasisunktų pro siūles pačioje intymiausioje erdvėje (bent rašytojui) – tekste. Uolai atlikdamas priekabaus literatūros kritiko vaidmenį, Valdas, be kita ko, būtų pabrėžęs, jog tam tektui šiaip jau nebuvu rimtų priežasčių atsirasti – tai šnekėjimas dėl šnekėjimo (juk jo paties aškiai pasakyta knygose), na, o ir mirtis, kurią jis daugelį metų diena iš dieinos meditavo ir jaukinosi, panardinta į žvitrū literatūrinį šurmuli, tėra nerimti tauškalai – kaip tik tai, ko jis daugelį metų, savanoriškai išskalinės namuose, labiausiai venę.

Gyvenu ir bijau gyvent. Nekenčiu
Telefono skambučių: kaip vilkas
réku,
Net nepaklauses, kas skambina:
laukia
Kelionės, gastrolės, kuriomis
privalau
Kažką praturtinti, užuot pats
praturtėjęs
Tyloje ir vienatvėje pats su savim.
„Saulėlydis mano giesmė“, p.114

Net ir turint galvoje, kad Valdemaras dažniausiai atsisakydavo dalyvauti literatūriname gyvenime kitaip negu savo teksta, šiam jo netektis gali tapti išties rimtu iššūkiu. Literatūros lauke vis labiau išsigalint tariamam objektivumui, o ir įtartinoms dabarties madoms, ižūlios, kartais netgi akiplėšiškos V. Kukulo pastangos ginti savo tiesą, – ginti literatūrą nuo „postmodernizmo“ (si sąvoka jo taikyta tiesiog blogai literatūrai), – buvo nepaprastai reikalingos ir jau dabar jų smarkiai stinga. O juk nuo kritiko ir poeto mirties praėjo vos keli mėnesiai. Turbūt teisus Valentinas Sventickas, knygos „Saulėlydis mano giesmė“ pratarmėje rašydamas, kad V. Kukulas „buvo vienas uoliausiu, smalsiausiu skaitytoju ir vertintojų dabar Lietuvoje. Reikia pasakyti žodžius, kurie nūnai daugelį kažkodėl erzina: jis kėlė aukštus dvasingumo reikalavimus, visuminius – socialinius, eg-

zistencinius, dorovinius, profesinius.“ Teisus ir Vilnius Gužauskis, knygos „Antausis sienai“ metrikose pabrėžęs: „Jei bandy davai apginti visus rašančius, motyvuodamas tuo, kad tai „gera veikla“, tada Valdas be jokių sentimentų nukirsdavo – mes esam tam, kad apsaugotume literatūrą nuo grafomanijos, nuo niveliacijos su bet kokia rašliaiva, kad literatūra neprarastų aukštų kriterijų. Valdemaras Kukulas, galima sakyt, gyveno pagal Vytauto Kubiliaus puoselę Literatūrinių garbės kodeksą.“

Stai kodėl atrodo, kad jei tekstu blogybes ir teigiamybes mūsų savastrašyje registravęs kritikas staiga vėl pasirodytu tarp mūsų, priekaištų rašytojams, o ir literatūrologams, jis būtų sukaupę gana nemažai. Sakykim, išsivaizduju, – nors spekuliuoti svetimą nuomone nėra labai dora ir elegantiška, – kad Valdemaras būtų jaudinėsis ir tūžęs, kalbėdamas apie LLTI kūrybiškiausią knygų dylikutką, paskelbtą prieš pat jo vakara. Net ir nuosirdžiai džiaugdamasis kai kurių iš sąrašo patekusių tekstuose sėkmę, jis, galimas daiktas, būtų labai stebėjėsis, kaip išneitinė aukštą olimpą kelią prasiskynė keli pačias menkavertiškiausias dabarties tendencijas atskleidžiantys, beprasmio kalbėjimo gausmą sustiprinantys parazitiniai tekstai, slėpininguose užkulisiuose nurungę išties kokybiškas ir kūrybiškas, subtilias ir meniškai vertingas Mariaus Buroko ir Eugenijaus Ališankos knygas.

(Ilgai apie tai mąsciau, nesuvokdamas, kokiai motyvais iš tikrujų remesi kritikai. Kodėl vietoj literatūros pasirinkta neliteratūra, kuria, be to, vėliau bus galima iškilmagai žvangi, žabojant ir taip leisgyvės autentiškos grožinės kūrybos laisvę ir jos gyvastį? Ar čia išyko koks nors nesusikalbėjimas, klaida, atsitiktinai paslysta beveik lygioje vietoje? O gal kaltas kažkoks „mokslinis požiūris“, neva reikalaujas atspindėti *visus* – taip pat ir nelabai vykusių – literatūros ir paliteratūrės būdingumus? Jei taip, kodėl vis dar ši konkursą vadiname „kūrybiškiausios knygos rinkimais“? Politkorektiškas reveransas emigrantų kuriamai literatūrai, pabrėžiant esą tai nauja tendencija? Neigaliojo teisėmis pelnyta pozicija greičiau parodo, kad jokios tendencijos, krypties nėra, o juk dažnai bandoma irodysti priešingai. Meilė prozos žanrui? Gal šitaip siekiama pritempti dylikutką prie „paprasto skaitytojo“? Bet kodėl tuomet sąraše nėra „Silva rerum II“? Kur Laura Sintija Černiauskaitė, kurią vadinamas „paprastas skaitytojas“ taip pat labai megsta? Nežinau, atvirai kalbant, nesuprantu – dabar jau visai nieko nesuprantu. Gal tai aš nieko nenutuokiu apie literatūrą – sutikime, taip irgi gali būti...)

Aišku, kvaila svarstyti, kuo būtų piktiesis ir ką gyres Valdas kaip kritikas, to daugiau ir nedarysiu, tačiau bus sunku paneigti, kad uolus, nepalenkiamas Valdo pasiryžimas atsidėti vienatvei tarp keturių sienų su knygomis – šis, regis, niekuomet nebuvu susvyravęs – artėjančios tarptautinės Vilniaus knygų mugės fone rodosi be galio prasmingas ir, drėčiau pastebeti, nešiuolaikiškas. Renginys, kuri Giedrė Kazlauskaitė nesenai taikliai pavadino „knygų Gariūnais“, nors jo reikšmės ir naudos nedera kvestionuoti, visalai kėlė klausimą (nereikėtū nustebti, – tą

patį klausimą kelia ir Frankfurto, ir Leipcigo, ir Geteborgo ir kt. mugės), kiek tas bruzdesys susijęs su skaitytoju ir pačiu skaitymu. Kiekvienas yra būdamas panires į tekstus – nesvarbu, ar juos skaitydamas, ar kurdamas, – jaučiu, kaip toli esu nuo kultūrinio balagano, pirkimo-pardavimo sandorio nėšvaros – sandorio, kuris milijardine procento dalelyte link naujų aukštumų kilsteli ekonomiką, tačiau neišgelbsti nuo jausmo, kad laikas ir prasmė, bet knyga prasmė, negrižtamai srūva pro šalį – lygiai taip pat, kaip ji srūva, kai perk „Litexpo“ bufete brangū ir neskanų kotletą (taip, tai irgi injekcija į Lietuvos ekonomiką).

Tai vieta, kur kiekvienas – pabrėžiu, *kiekvienas* – yra pavadinamas *skaitytoju*, tarsi nė nedvejant, kad tas vaidmuo (ar misija) gali tiki bet kuriam asmeniui. Neva čia ne ta sritis, kurioje reikia tam tikrų išgūdžių, ne karas, kuriame kartais žūvama, bet brandus komunizmas, mikliai patenkinti kiekvieną kiekvieno iš jų mėgstamiausia poza. Žodis „skaitytojas“ miniai tariamas taip užtikrintai, raiškiai, be abejonių balse, lyg nežinotume, kad Vytau-

to pakrikštyti pagonyse dar mažiausiai kelis šimtus metų garbino žalčius ir degino aukurus. Kiekvienas yra neturėti menkiausios vilties, jog leidėjai, knygų prekybinkai ar net ir autorai tiki galimi išmokyti mugės lankytoujus skaityti, – t. y. padaryti tikrais skaitytojais, – tenka daryti išsvadą, kad nepaisant gerų norų mums šis tas pavyksta tik pamažu keiciant pačią *skaitytojo* savoką, devaluojant ją iki žmogaus, randančio laiko apsilankytį masiniame kultūros renginyje ir (galbūt) kartais įsijyjančio kokią knygą. Skaityti tokiu atveju reikia ne *skaityti knygas, jas suprasti, išgyventi*, bet tiesiog nebūtų prieškam skaitymui ir knygoms, manyt, jog tai dar się tiek madinaga, sėmoklininkiskai sutiki su mintimi, esą knyga šiuolaikiniam pasaulyje dar ši tą reikška. Žvelgiant iš šio taško, namuose ar bibliotekoje *tiesiog skaityantis, su knygomis gyvenantis* žmogus teisėtai gali atrodyti kaip nevisprötis atskyrėlis – teisėtai, nes, kaip minėjau, keiciantis (mums patiemis keiciant) šitai savokai, skaitytojas nustoja reikšti skaitytojų įprastaja šio žodžio reikšme.

Mes plosime katučių mugės lankytoujui vien už tai, kad *jis atėjo*, kad nusprendė paremti ekonominę būtent šiuo netradiciniu, ižūloku būdu, už tai, kad jis (galbūt) kitadien draugams neišdrīs pasakyti, kad pavargo ir tiesiog nusipirk'o spalvotą žurnalą. Mainais už vargą mes jam parodysime gyvą užsienio spindulį (žvaigždę), pabrėšime, kad *jis – skaitytojas* – dalyvavo didžiausiai knygų kultūros renginyje regione. Be abeojo, tai įkvėps mums, kultūrinkams, vilties, o tiksliau, padės jos netekti.

Bet kokiui atveju mugė yra puiki vieta pajauti, kokiamos teksto randasi (yra kuriame), – nedaug reikia pastangų suvokti, jog ta erdvė neturi nieko bendra su šurmulinga kultūros erdve, – ir iš kokį kosmosą jie vėliau išmetami. Tai tarsi dvi visai skirtinges visatos, dvi nesantykiauojančios erdvės, pasiklystančios tiek pačios savyje, tiek, be abeojo, viena kitos atžvilgiu. Ir jos niekuomet nesusilies, arba jų ryšys nebus tvarus, jei ir toliau valingai, nuosekliai painiosime pakantumą, abejingą lojalumą knygai su skaitymo išgūdžiais ir poreikiu gyventi tekste.

Jei palygintume su šia tendencija, elektroninės knygos baubas, sutikime, yra viso labo jaukus pašakų nykštukas.

II-ASIS TARPTAUTINIS CHORO MUZIKOS FESTIVALIS-KONKURSAS-II INTERNATIONAL CHORAL MUSIC FESTIVAL-COMPETITION

KAUNAS MUSICA RELIGIOSA

vasario mėn. 23-26, Kaunas 2012

PROGRAMA:

VASARIO 23 D. /NETVIRTADIENIS/

16.00 Š. M. Minkus

Praktiškai nėra žinoma, kiek iš kuriosios knygų buvo išleisti.

16.30 „Konsertas“

17.00 Festivalio apdideinimo koncertas.

17.30 „Konsertas“

18.00 „Konsertas“

18.30 „Konsertas“

19.00 „Konsertas“

20.00 „Konsertas“

VASARIO 24 D. /PENKTIADIENIS/

10.00 Roberto Delgado puškinite „Filipinas choral music“ (Philippines)

15.00 Praktiškai nėra žinoma, kiek iš kuriosios knygų buvo išleisti.

17.00 „Konsertas“

18.00 „Konsertas“

19.00 „Konsertas“

VASARIO 25 D. /ŠEŠTADIENIS/

11.00 ITALY CHORAL MUSIC RELIGIOSA

Konsertas-konkursas

12.00 Š. M. Minkus

13.00 Konkurso rezultatų paskelbimas ir

14.00 Š. M. Minkus

VASARIO 26 D. /SEIMADIDIENIS/

Festivalio chorai gleda Sv. Mišios Kauno bažnyčioje.

14.00 Š. M. Minkus

Praktiškai nėra žinoma, kiek iš kuriosios knygų buvo išleisti.

15.00 Š. M. Minkus

16.00 Š. M. Minkus

17.00 Š. M. Minkus

18.00 Š. M. Minkus

19.00 Š. M. Minkus

20.00 Š. M. Minkus

21.00 Š. M. Minkus

22.00 Š. M. Minkus

23.00 Š. M. Minkus

24.00 Š. M. Minkus

25.00 Š. M. Minkus

26.00 Š. M. Minkus

27.00 Š. M. Minkus

28.00 Š. M. Minkus

29.00 Š. M. Minkus

30.00 Š. M. Minkus

31.00 Š. M. Minkus

32.00 Š. M. Minkus

33.00 Š. M. Minkus

34.00 Š. M. Minkus

35.00 Š. M. Minkus

36.00 Š. M. Minkus

37.00 Š. M. Minkus

38.00 Š. M. Minkus

39.00 Š. M. Minkus

40.00 Š. M. Minkus

41.00 Š. M. Minkus

42.00 Š. M. Minkus

43.00 Š. M. Minkus

44.00 Š. M. Minkus

45.00 Š. M. Minkus

46.00 Š. M. Minkus

47.00 Š. M. Minkus

48.00 Š. M. Minkus

49.00 Š. M. Minkus

50.00 Š. M. Minkus

51.00 Š. M. Minkus

52.00 Š. M. Minkus

53.00 Š. M. Minkus

54.00 Š. M. Minkus

55.00 Š. M. Minkus

56.00 Š. M. Minkus

57.00 Š. M. Minkus

58.00 Š. M. Minkus

59.00 Š. M. Minkus

60.00 Š. M. Minkus

61.00 Š. M. Minkus

62.00 Š. M. Minkus

63.00 Š. M. Minkus

64.00 Š. M. Minkus

65.00 Š. M. Minkus

66.00 Š. M. Minkus

67.00 Š. M. Minkus

68.00 Š. M. Minkus

69.00 Š. M. Minkus

70.00 Š. M. Minkus

71.00 Š. M. Minkus

72.00 Š. M. Minkus

73.00 Š. M. Minkus

74.00 Š. M. Minkus

75.00 Š. M. Minkus

76.00 Š. M. Minkus

77.00 Š. M. Minkus

78.00 Š. M. Minkus

79.00 Š. M. Minkus

80.00 Š. M. Minkus

81.00 Š. M. Minkus

82.00 Š. M. Minkus

83.00 Š. M. Minkus

84.00 Š. M. Minkus

85.00 Š. M. Minkus

86.00 Š. M. Minkus

87.00 Š. M. Minkus

88.00 Š. M. Minkus

89.00 Š. M. Minkus

90.00 Š. M. Minkus

91.00 Š. M. Minkus

92.00 Š. M. Minkus

93.00 Š. M. Minkus

94.00 Š. M. Minkus

95.00 Š. M. Minkus

96.00 Š. M. Minkus

97.00 Š. M. Minkus

98.00 Š. M. Minkus

99.00 Š. M. Minkus

100.00 Š. M. Minkus

101.00 Š. M. Minkus

102.00 Š. M. Minkus

103.00 Š. M. Minkus

104.00 Š. M. Minkus

105.00 Š. M. Minkus

106.00 Š. M. Minkus

107.00 Š. M. Minkus

108.00 Š. M. Minkus

109.00 Š. M. Minkus

110.00 Š. M. Minkus

111.00 Š. M. Minkus

112.00 Š. M. Minkus

113.00 Š. M. Minkus

114.00 Š. M. Minkus

115.00 Š. M. Minkus

116.00 Š. M. Minkus

117.00 Š. M. Minkus

118.00 Š. M. Minkus

119.00 Š. M. Minkus

120.00 Š. M. Minkus

121.00 Š. M. Minkus

122.00 Š. M. Minkus

123.00 Š. M. Minkus

124.00 Š. M. Minkus

125.00 Š. M. Minkus

126.00 Š. M. Minkus

127.00 Š. M. Minkus

128.00 Š. M. Minkus

129.00 Š. M. Minkus

130.00 Š. M. Minkus

131.00 Š. M. Minkus

132.00 Š. M. Minkus

133.00 Š. M. Minkus

134.00 Š. M. Minkus

135.00 Š. M. Minkus

136.00 Š. M. Minkus

137.00 Š. M. Minkus

138.00 Š. M. Minkus

139.00 Š. M. Minkus

140.00 Š. M. Minkus

141.00 Š. M. Minkus

142.00 Š. M. Minkus

143.00 Š. M. Minkus

144.00 Š. M. Minkus

145.00

92-ojo kūrybinio sezono vasario mėnesio repertuaras

23 d., ketvirtadienį, 18 val. Rūtos salėje (Laisvės al. 71) – Yukio Mishimos „Markizé de Sad“. Vienos dalies drama. Režisierius Artūras Areima. Spektaklio trukmė – 2.45 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

23 d., ketvirtadienį, 19 val. Mažojoje scenoje (Laisvės al. 71, V a.) – Ingeros Hagerup „Stiklinė arbato su citrina“. Vienos dalies komedija. Režisierė Danutė Juronytė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 25 Lt.

24 d., penktadienį, 18 val. Rūtos salėje (Laisvės al. 71) – Sofi Oksanen „Apsivalymas“. Tragedija. Režisierius Jonas Jurašas. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

25 d., šeštadienį, 12 val. Mažojoje scenoje (Laisvės al. 71, V a.) – „Kiškis pabėgėlis“. Muzikinis spektaklis vaikams nuo 5 m. pagal Liudviko Jakimavičiaus knygelę „Lapė ir kaloši“. Režisierė Agnė Sunklodaitė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 15 Lt.

25 d., šeštadienį, 18 val. Penkojoje salėje (Laisvės al. 71) – Jeano Dello ir Geraldo Sibleyraso „Tegyvuoja Bušonas“. Vienos dalies komedija. Režisierius Ričardas Vitkaitis. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

25 d., šeštadienį, 18 val. Ilgojoje salėje (Kęstučio g. 62) – Aušros Marijos Sluckaitės „Antigonė Šibire“. Vienos dalies postdrama pagal Jeano Anouilha „Antigonę“. Režisierius Jonas Jurašas. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilieta kainos – 15, 30 Lt.

26 d., sekmadienį, 17 val. Mažojoje scenoje (Laisvės al. 71, V a.) – Marius von Mayenburgo „Bjaurus“. Skalpelio pjūvis. Režisierius Vilius Malinauskas. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilieta kainos – 25, 30 Lt.

26 d., sekmadienį, 18 val. premjera! Rūtos salėje (Laisvės al. 71) – B. Kian Friel „Stebuklingasis Tenesis“. Režisierius Gytis Padegimas. Spektaklio trukmė – 2.30 val. Bilieta kaina – 40 Lt.

29 d., trečiadienį, 18 val. Penkojoje salėje (Laisvės al. 71) – Gycio Padegimo „JAH“. Dviejų dalijų dokumentinė fantasmagorija. Režisierius Gytis Padegimas. Spektaklio trukmė – 3.15 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 71) dirba kasdien 10.30–19 val., tel. 22 40 64. Bilieta taip pat platina *Tiketa*.

Kauno kamerinis teatras

23 d., ketvirtadienį, 24 d., penktadienį, 18 val. Michalio Walczako „Pirmasis kartas“. Dviejų dalijų spektaklis. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2.10 val. Bilieta kainos – 24, 30 Lt.

25 d., šeštadienį, 18 val. Daivos Čepauskaitės „Kavinė „Pas Blezą“. Pasimatymas po dviešimties metų. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1.45 val. Bilieta kainos – 28, 35 Lt.

26 d., sekmadienį, 18 val. Karol Frešet „Žanas ir Beatrīcē“. Melo drama. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilieta kainos – 16, 20 Lt.

28 d., antradienį, 18 val. svečiuose teatras „Mens Publica“ ir VDU teatras – premjera! Yasminos Rezo „Trys gyvenimo versijos“. Tragikomedija. Režisierius Agnus Jankevičius. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilieta kainos – 24, 30 Lt.

29 d., trečiadienį, 18 val. Fransua Rablė „Gargantiua ir Pantagruelius“. Užstalė tikriesiems gurmanams (N-18). Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1.55 val. Bilieta kainos – 40, 50 Lt.

Teatro kasa (Kęstučio g. 74A) dirba I-V 14–18 val., VI-VII 11–18 val., tel. 22 82 26. Bilieta taip pat platina *Bilietai.lt* ir *Bilietai pasaulis*.

24 d., penktadienį, 19 val. Gregory Burke „Gagarino gatvė“. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilieta kainos – 30, 35 Lt.

25 d., šeštadienį, 18 val. Lauros de Weck „Mylimiausi“. Vienos dalies spektaklis. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilieta kaina – 30, 35 Lt.

26 d., sekmadienį, 14 val. Agnés Dilytės „Sidabrinis fėjos šaukšteliš“. Spektaklis vaikams. Režisierė A. Dilytė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 15 Lt.

26 d., sekmadienį, 19 val. Agnés Dilytės „Lauros kosmosas“. Režisierė A. Dilytė. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilieta kainos – 30, 35 Lt.

28 d., antradienį, 19 val. „Mokėk – duosi“. Spektaklis pokštas pagal Gitanos Gugevičiūtės pjesę „Labas gyvenimas“. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilieta kaina – 35 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) dirba III-V 15–19 val., VI 15–18 val., VII – valandą prieš spektaklį, tel.: 40 84 70, 22 60 90. Bilieta taip pat platina *Bilietai.lt*.

23 d., ketvirtadienį, 17 val. Juozo Tumo-Vaižganto muziejuje (Alekso g. 10-4) vyks kunigo ir poetų Ričardo Mikutavičiaus 77-ųjų gimimo metinių minėjimas. Dalyvaus Maironio lietuvių literatūros muziejaus vadovė Aldona Ruseckaitė, poetė Viktoras Rudžiška, Vytautas Motiejūnas. R. Mikutavičiaus kūrybą skaitys aktore Laima Rupštė ir skaitovė Zita Klibavičienė.

Nemunas

ISSN 0134-3149

Leidžiamas nuo 1967 m. balandžio mėn.

Išeina ketvirtadieniais

Gedimino g. 45, 44239 Kaunas
Telefonas ir faksas – (8-37) 322244
El. paštas: nemunasredakcija@gmail.com
Internetinis adresas: <http://www.nemunas.net>

Indeksas 0079
Steigėjas ir leidėjas — Lietuvos raštojų sąjunga
Steigimo liudijimas Nr. 405
Spausdino TAURAPOLIS
Tiražas 1500
Rankraščiu nerecenzuojame ir negražiname.

Kauno valstybinis lėlių teatras

25 d., šeštadienį, 12 val. „Nykštukas nosis“. Apie tai, ką gali padaryti pyktis. Nuo 5 m. Režisierius Algimantas Stankevičius. Bilieta kainos – 8, 10, 12 Lt.

26 d., sekmadienį, 12 val. „Šeimynėlė iš didžiosios girių“. Žaisminga pasaka apie vienos dienos Kaukų šeimos nuotykius. Nuo 3 m. Režisierius Olegas Žiugžda. Bilieta kainos – 8, 10, 12 Lt.

26 d., sekmadienį, 16 val. Tauragės asociacijos „Mažoji scena“ teatro spektaklis – Aviano Menchelio „Kapinių klubas“. Apie tvirtą ir jautrią moterų draugystę bei amžiną gyvenimo ir mirties prasmės ieškojimą. Režisierė Genovaitė Urmonaitė. Bilieta kaina – 20 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 87A) dirba IV-V 11–17 val., VI-VII 10–14 val., tel. 22 16 91. Bilieta taip pat platina *Bilietai pasaulis*.

Kauno valstybinis muzikinis teatras

23 d., ketvirtadienį, 18 val. Leo Faliso „Madam Pompadur“. Dviejų dalijų operetė. Režisierė ir choreografe Anželika Cholina, dirigentas Jonas Janulevičius, scenografas Marijus Jacovskis, kostiumų ir grimo dailininkas Juozas Statkevičius. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kainos – 20, 30, 50, 60, 100 Lt.

24 d., penktadienį, 18 val. Sai Kolmano „Mieloji Čariti“. Dviejų dalijų miuziklas. Režisierius Kęstutis Jakštėnas, dirigentas Julius Geniušas, dailininkė Marija Rubavičiūtė, choreografas Aurelijus Liškauskas. Spektaklio trukmė – 3.30 val. Bilieta kainos – 15, 30, 45, 50, 100 Lt.

25 d., šeštadienį, 18 val. Imrės Kalmano „Monmartru žibuoklė“. Tryjų veiksmų operetė. Režisierius Kęstutis Jakštėnas, dirigentas Virginijus Visockis, dailininkė Marija Rubavičiūtė, choreografas Agris Daniilevičius (Latvija). Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kainos – 15, 30, 45, 50, 100 Lt.

26 d., sekmadienį, 12 val. „Sniego karalienė“. Dviejų dalijų baletė spektaklis vaikams H. Ch. Anderseno pasakos motyvais, pagal Edvardo Griego ir Jeano Sibeliuso muziką. Choreografas Aleksandras Jankauskas, dirigentas Jonas Janulevičius, dailininkė Ramunė Skrebūnaitė. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilieta kainos – 7, 15, 20, 25, 50 Lt.

26 d., sekmadienį, 18 val. Džiusepės Verdio „Atila“. Dviejų dalijų opera. Muzikinis vadovas Erki Pehk, dirigentas Virgilijus Višockis, režisierius Üllar Saaremaė, dailininkas Madis Nurms, choreografas Oleg Titov, šviesos dailininkas Margus Vaigur, choremeisteriai Ramūnas Tilvikas, Rasa Vaitkevičiūtė. Dainuoja Tadas Girininkas, Sandra Janušaitė, Erik Fenton (JAV), Dainius Stumbras. Spektaklio trukmė – 2.30 val. Bilieta kainos – 15, 30, 45, 50, 100 Lt.

29 d., trečiadienį, 17 val. Genadijus Gladkovo „Brėmeno muzikantai“. Dviejų veiksmų miuziklas vaikams ir tėveliams. Režisierius Dmitrij Harchenko (Estija), dirigentas Julius Vilnonis, dailininkė Anne-Mai Heimola (Estija). Spektaklio trukmė – 2.30 val. Bilieta kainos – 7, 12, 18, 20, 50 Lt. Skirta vyresniųjų klasų moksleiviams.

Teatro kasa (Laisvės al. 91) dirba II-VII 11–14, 14.45–18 val., tel. 20 09 33.

24 d., penktadienį, 18 val. J. Haydno „Pasaulio sutvėrimas“. Kauno valstybinis choras (meno vadovas ir vyr. dirigentas Petras Bingelis). Kauno miesto simfoninis orkestras. Solistai: Asta Krikščiūnaitė (sopranas), Kęstutis Alčiauskis (tenoras), Vladimiras Prudnikovas (bosas). Dirigentas David Geringas (Vokietija). Bilieta kainos – 15, 20, 25 Lt.

25 d., šeštadienį, 19 val. egzotiškoji „Nawal“ (Komorų salos): Claudine Francois (fortepijonas, vokalas), Aurore Voahangy Coriton (perkusija, vokalas), Tawni (perkusija, vokalas). Bilieta kainos – 30, 40, 60, 70, 80 Lt. Bilietai *platina Bilietai.lt* ir filharmonijos kasa.

26 d., sekmadienį, 14 val. džiazo pamoka visai šeimai. Dalyvauja Kauno bigendas ir Valerijus Ramoška (trimatas). Bilieta kaina – 10 Lt.

29 d., trečiadienį, 18 val. Mažojoje salėje – kamerinės muzikos ansamblis AmberTrio: Eglė Kižytė (fortepijonas), Vitalija Makrickenė (smuikas), Mantas Makrnickas (altais). Bilieta kaina – 10 Lt.

Filharmonijos kasa (L. Sapiegos g. 5) dirba II-VII 14–18 val., tel. 20 04 78. Bilieta taip pat platina *Tiketa*.

23 d., ketvirtadienį, 18 val. džiazo kvarteto „2 + 2“ programa „No limit“. Gros: Motiejus Bazaras (klavišiniai), Tomas Botyrius (saksofonai), Arvydas Joffė (mušamieji), Mykolas Bazaras (bosinė gitara). Programoje – žinomos pasaulio kompozitoriai, bei pačių atlikėjų džiazinės kompozicijos. Bilieta kaina – 15 Lt, moksleiviams, studentams, senjoram, žmonėms su negalia ir turintiems „Daily Card“ nuolaidų kortelę – 10 Lt. Bilieta galima išsigityti Kauno memininkų namų „Mūžų svetaineje“ (I-IV 10–13 val., 14–17 val., V 10–13 val., 14–16 val.) ir visose *Tiketa* kaseose. Informacija tel. 22 31 44.

25–26 d., šeštadienį ir sekmadienį, 16 val. Vytauto Didžiojo muziejaus sodelyje – varpų muzikos koncertai. Programoje – J. S. Bacho miniatiūros. Kariljonu skambins Giedrius Kuprevičius.

In memoriam
ALBINAS BERNOTAS

(1934 03 21 – 2012 02 14)

Vasarį 14 d. Argirdiškės kaime, Švenčionės rajone, eidas mas septyniadesimt aštuntuosius metus mirė poetas, rašytojas ir vertėjas Albinas Bernotas. Lietuvos raštojų šeima neteko tauraus kolegos, šviesios ir kuklos asmenybės, lietuvių literatūra prarado savitą, brandų, išmintingą kūrėją.

A. Bernotas gimė 1934 m. kovo 21 d. Urvinių kaime, Šakių rajone. Būsimasis poetas mokėsi Barzdų progimnazijoje ir Griškabužio vidurinėje mokykloje, studijavo lietuvių kalbą ir literatūrą Vilniaus pedagoginiame institute, jis baigė mokytojavo Vilniuje, dirbo „Moksleivio“, „Jaunimo gretų“, „Pergalės“ žurnalų redakcijose, Raštojų sąjungos valdybos sekretoriumi bei literatūriniu konsultantu. Nuo 1978 m., persikelęs į Argirdiškės kaimą, atsidėjo vien kūrybiniam raštojui darbui.

Poetas debiutavo 1960 m. eilėraščių rinkiniu „Lygumos bunda“, vėliau išleido poezijos knygą „Žaibų tyla“ (1965), „Karštai lapai“ (1968), „Slenktis“ (1972), „Paglostys žole“ (1980), „Nusigrėžusi žvaigždė“ (1983), „I šulinį užgrūvantį“ (1996), eilėraščių ir trumpų esei knygą „Pigmaliono sindomas“ (1989), autobiografinę knygą „Pro dūmus: deimantais nusėtas“ (1998). 1981 m. išėjo jo poezijos rinktinė „Vėžės“.

A. Bernotas išvertė J. W. Goethes, C. Norwido, J. Rainio, H. Ošerovičiaus, H. Šlinkio ir kt. poetų eilėraščių, B. Balterio, V. Katajevo, J. Drucės ir kt. prozos ir pjesių. Poeto kūryba buvo ivertinta įvairiomis premijomis, 1984 m. jis tapo Poezijos pavasario laureatu. Jo eilėraščių knyga išleista rusų kalba, kūriniai versti ir į kitas užsienio kalbas.

Albino Bernoto eilėraščių remiasi konkretiū, dažnai prožišku kaimo būties ar gamtos vaizdu. Pasaulis jo eilėraščiųose dažniausiai pasiskuba žeidžianti žmogų kampu, jo poetikai būdingi kontrastai deriniai, skaudžių išgyvenimų

Kauno karuselė

Vasario 16-osios proga miesto meras Andrius Kupčinskas rotušėje ieteikė Santakos garbės ženklus ir pasidabruotus bei žalvarinius Jono Vileišio medalius kauniečiams, kurie savo darbais padeda įtvirtinti valstybingumą, atlieka reikšmingus darbus. Tarp apdovanotųjų – ir kultūros žmonės.

1-ojo laipsnio Santakos garbės ženklas ieteiktas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos valdybos pirmininkui Antanui Lukšai. 2-ojo laipsnio Santakos garbės ženklas – režisieriui, pedagogui Gyciu Bernardui Padegimui. 3-ojo laipsnio Santakos garbės ženklai skirti Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos narei Jūratėi Elžbietai Marcinkevičienei, prozininkui Rimantui Marcėnui.

Žalvariniui J. Vileišio medaliai ieteikti tautodailininkai Onai Jazerskienei ir rašytojui Petru Venclouvi.

„Vasario 16-oji“ primena valstybės nugalėto kelią. Už jos atkūrimą reikia padėkoti Vasario 16-osios Akto signatarams ir visiems, kurie išsaugojo valstybingumą: karininkams, partizanams, politiniams kaliniams ir tremtiniams. Mes minime tris su valstybingumu susijusias datas: Liepos 6-ąją, Vasario 16-ąją ir Kovo 11-ąją. Visos jos svarbios, visos pabrėžia mūsų valstybės istoriją. Vakar atidareme paro-

dą, skirtą Kauno pilies gynėjams. Kęstučio sūnus Vaidotas tris savaites vadovavo mūšiui. Nors pilis buvo sugriausta, šis mūsis sustabdė kryžiuočių veržimąsi į Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės vidų. Tai garbingi mūsų istorijos puslapiai. Sveikinu Valstybės atkūrimo dienos proga. Man malonus per šią šventę garbiems asmenims ieteikti Santakos garbės ženklus ir J. Vileišio medalius“, – sakė miesto meras A. Kupčinskas.

Tekstilininkės Lauros Obelevičiūtės darbas „Trys matymai“ kauniečių išrinktas geriausiu metų kūriniu. Lietuvos valstybės atkūrimo dieną, suskaičiavus Geriausio metų kūrinių parodos, vykusios M. K. Čiurlionio dailės muziejaus parodą rūmuose, lankytųjų balsus, menininkai buvo įteiktais tradicinėmis apdovanojimais.

Paroda visą mėnesį lankę žiūrovai už jaunos tekstilininkės L. Obelevičiūtės magistro darbą „Trys matymai“ atidavė 86 balsus. Tačiau kukli autore net ir iš apdovanojimus neavyko, nes tokio finalo nesitikėjo. Jos kūrinys, vaizduojantis didžiulį ventiliacijos vamzdžių, numatytais vienos įmonės interjere neatsirado, todėl pateko į konkursinę parodą.

Iš viso už parodoje „Geriausias metų kūrinių“ eksponuoti 96 dailės kūrinius balsavo 1250 žiūrovų. Tačiau savo nuomonę išsakė ir profesionalų komisija. Šiomet ji savo balsus atidavė už Alono Štelmano tapybos triptiką

„Vienišas paukštis“, Zinaidės Dargiņės tekstileis darbą „Gyvenimo geimas“ ir Egidijaus Rudinsko grafikos darbą „Jeronimas Boschas stebi skraidulius Kauno padangę“. Savajį prizą įsteigė ir kavinės „Šuflerio būdė“ bei „Kultūra“, jų norėjo įteikti tapytojai Elenai Balsiukaitėi, tačiau iš apdovanimo iškilmės ji neatvyko.

Šių metų vasario 24 d. galerijoje „Aukso pjūvis“ atidaroma Andriaus Janulaičio keramikos darbų paroda „AJ“.

A. Janulaitis atstovauja jaunajai lietuvių keramikų kartai, kuriai nesvetimasis maksimalizmas, atvirumas, ne-tradicinės raiškos ieškojimai.

2008 m. baigęs VDA ir įgijęs dailės magistro kvalifikaciją laipsnį, menininkas aktyviai dalyvauja teminėse, grupinėse parodose, sėkmingesni pašiode Lietuvoje, Baltarusijoje, Lenkijoje vykusiuose pleneruose, simpoziumuose.

Dailininko meniniams mąstymui būdingas veržlumas, dinamiškumas, savitas kalbėjimo būdas. Būdamas skulptūrinės keramikos šalininkas, kūriniuose ekspresyvia plastine kalba realizuoja jam rūpimus egzistencinius klausimus, juose priespriešindamas šviesias ir tamšiasias gyvenimo puses.

A. Janulaičio kūriniai atkreipia dėmesį savo emocionalumu, itaigumu, temų įvaivore, technologiniuose sprendimais.

Paroda veiks iki kovo 23 d.

KM&J KAUNO MENININKŲ NAMAI
v. Putinskio g. 66 www.kmn.lt tel. 22 31 44
vasario 29 d., trečiadienj, 18 val.

**kauniečių
rašytoju
bičiuliškos**

VIENO LITO premijos išteikimo iškilmės

Poeto
Gintauto Dabrišiaus
eileraščius
ir dedikacijas laureatui skaitys
1998 m. įsteigtos
VIENO LITO premijos
laureatui ir kiti kolegos.

Griež Juzo Nanji litu girmuojas
Rumunių Baročių tėvų klasės muzikininkai,

Iškilmės rėmėjas - **VIENO LITO**

Iškilmės rengėjas - **Nemunas** Konfedencija **Bentalki** **VISION**

www.kmn.lt

„Nemunas“ rekomenduoja

Kitokio kino klube – „Gainsbourg. Didvyriškas gyvenimas“

Gediminas JANKAUSKAS

Antradienj, vasario 28 d., Kitokio kino klube žiūrėsime originalią biografinę dramą „Gainsbourg. Didvyriškas gyvenimas“. Pagrindinis jos herojus – garsus Prancūzijos dainininkas Serge’as Gainsbourg. Žydų emigrantų iš Odesos sūnui, kurio vaikystė prabėgo nacių apgtulame Paryžiuje, buvo lemta tapti maištinių prancūzų muzikinės kultūros simboliu. „Aš anksti suaugau“, – vienoje filme scenoje savo širdies damai paaikina berniukas Liusjenas (toks buvo tikras S. Gainsbourgo vardas), deklamuojantis

Charlio Baudelaire'o eiles ir lyg vyras plėšamas dūmą. Iki trisdešimties vyrukas siekė tapti dailininku, tačiau jo išminčtingasis antrininkas pakuždėjo, kad dižioji sėkmė jo laukia ne prie molberto, o prie pianino.

Taip prasidėjo naujas S. Gainsbourgo gyvenimas. Nuo šiol jo melodijos ilgai puoš prancūzikus filmus (dažniausiai melodramas), o jis pats estradoje šokiuros publiką savo manieromis ir išvaizda – amžinai nesiskutes, susivėlęs, įkausęs ir iš dantų nepaleidžiantis cigaretės. Ši estrados pariją, skandalistą ir chuligana dievino publika, o gražuolės Juliette Greco,

Brigitte Bardot ir Jane Birkin buvo ne tik partnerės ir mūzos, bet ir meilužės.

Anksčiau už šį filmą jo autorius Joannas Sfaras S. Gainsbourgą jau po dainininko mirties „ištiražavo“ komiksų serijose. O kurdamas juostą „Gainsbourg. Didvyriškas gyvenimas“ režisierius bandė išvengti biografinėms dramoms būdingo iliustratyvumo. Eksperimentas, regis, pavyko, o iki šiol mažai kam žinomas aktorius Ericas Elmosnino nuoširdžiai pasiengė perteikti prieštaringą legendinio muzikanto prigimtį. Už tai 2010 m. Traibekos kino festivalyje Niujorke ir buvo pripažintas geriausiu aktoriumi.

garet Šlégel. Velionės vyras Polas pasipersė naujajai dvaro savininkai, tačiau netrukus prasidėda konfliktai.

Karine drama „Priešas už vartų“ (sekmadienis, 22.30 val., TV3) Europos ir JAV kinematografininkai pasitiko Stalingrado kautynių šešiasdešimtasių metines. Kuo vokiečių armijai baigesi 1942-1943 m. žiema prie Stalingrado, žino visi. Mieste prie Volgos antrą kartą (po mūšių prie Maskvos) suduotas triuškinamas smūgis „Žaibiško karo“ doktrinai, nes elitinė generolo Pauliaus armiją pasitiko anksčiau nejvertintas rusų kareivų pašiaukojimas ir nuožmusis „generolas Saltis“.

„Priešas už vartų“ prasidėda tikrai įspūdingu prologu. Vėliau siužetas nuvairuoja į dramatiškos kamerinės dramos lankas, o pasakojimo centre atsiduria dramatiška dviejų snaiperių dvikova.

Mistiniame trilyje „Devintieji vartai“ (sekmadienis, 23.35 val., LTV), sukurtame pagal ispanų rašytojo Arturo Perez-Reverte'o romaną „Diuma klubas“, pasakojama šiurpą kelianti istorija. Kartą bukinistines retenybes parduodančiam Dinui Korsui turtoolis Borissas Balkanas pasiūlo gerą atlygi už tris knygos „Devintieji Šešėlių Karalystės vartai“ egzempliforius. Ant laužo 1666 m. sudeginto autorius Aristido Torchijos knygose yra senovinės graviūros, kuriose detaliai iliustruotas šetono iškvietimo ritualas.

Savaitgalis prie televizoriaus

Ekspedicijos į Sajanus, Termoplilus, Stalingradą ir šetono ištvā

Gediminas JANKAUSKAS

Pirmasis Šarūno Barto bandymas sukurti dokumentinį filmą nuvedė jauną režisierių į tolumą Sibirą. Šios kinematografinės ekspedicijos į Sajanus metu gimiė 16 minutių trukmės dokumentas „Tofolarija“ (1985 m.), vaizduojantis atšiauraus klimato platybės gyvenančių klajoklių tofolarų genties pasaulį. Cia Š. Bartas vėl surgirojo po dešimties metų, kad surukturė filmą „Mūsų nedaug“ (ketvirtadienis, 21.40 val., LTV2). Labai tiksliai jo esmę nusakė Italai, pavadinę filmą „Toli nuo Dievo ir žmonių“.

Veiksmo filmo „300“ (penktadienis, 21.15 val., LNK) autorai iliustruoja iš vadovėlių žinomą istoriją apie tai, kaip 480-aisiais metais prieš mūsų erą Spartos karalius Leonidas su 300 ištikiuotais kariu ryžosi pasipriehinti daug kartų galingesnei persū armijai siaurame Termoplilų tarpekyje. Spartiečiai narsiai atlaikė priešų atakas pirmąsias dvi dienas, tačiau saiskių buvo išduoti ir krito nelygaus

mūšio lauke. Istorikas Herodotas teigia, kad persū karaliaus Kserkso įsakymu negyvam Leonidui buvo nukirsta galva, o jo kūnas nukryžiuotas.

Sis žygdarbis ir masinio heroizmo pavyzdys 1962 m. įkvėpė kinematografininkus sukurti placiavertamą istorinę epą „300 spartiečių“, pastatytą klasiniu kino maniera. O filmas „300“ šia istorija pasakoja neapprastai moderniai. Autoriai remiasi ne Herodotu, o dabar labai populiariu „grafinių romanų“ kūrėju Franku Milleriu, ir šią chrestomatinę istoriją filmuoja taip, kad vaidybinius filmus tampa išpūdinę reginiui, labiau panašiu į originalų komiksą.

Kriminalinis trileris „Karštis“ (penktadienis, 23.35 val., LNK) – tai kupina įtampos dviejų ryškiausių savo kartos aktorių Roberto De Niro ir Alo Pacino dvikova. Patyrę nusikalstelis Nilas Makoulis turi neįtiketiną intuiciją ir beveik gyvulišką pavojaus nuo jaučiautų. Jis vadovaujasi paprasta gyvenimo filosofija – neprisirišk prie nieku, nuro ko negalėsi atsitraukti, kai bus

„karšta“. Bet Nilo pėdomis jau seniai sekia policininkas Vincentas Hana. Ne toli ta diena, kai jų keliai susikirs.

Nestigs įtampos ir kriminalinėje dramoje „Narkotikų kelias“ (penktadienis, 0.55 val., TV3). Keturiais „Oskarais“ apdovanotame filme matysime keliais istorijas apie narkotikų perverputės įklimpusius žmones.

Panašu, jog Amerika vis garsiau pripažista, kad po visų pergalų demokratijos frontuose ji patiria vieną po kito pralaimėjimą kovoje su narcomanijos plitimui. Kuo daugiau lėšų skiriama policienėms šios problemos likvidavimui priemonėms, tuo didesnis kokaino kiekis kerta Jungtinį Valstijų sienas.

Viena tokį narkotikų kelią saugo du Meksikos pastenės policininkai – Chavjeras Rodrigesas ir jo porininkas Manolo Sančesas. Chavjeras norėtu visada narkotikus gabenantčius nusikaltelius matyti tik pro pistoleto tai-kliklį, tačiau jo partneris iš ši mirtiną konfliktą žvelgia visai kitomis akimis. Abu gina dvi nesutaikomas nuomo-

nes, o tiesa, kaip visada, yra kažkur šio minų lauko viduryje. Tik ženkžingsnelių į šoną, ir tu jau lavonas. Arba turtoolis.

Melodramų mėgėjams patiks romantinė komedija „Vieną gražią dieną“ (šeštadienis, 22.45 val., TV3), kurioje pagrindinius vaidmenis atlieka George’as Clooney ir Michelle Pfeiffer. Išsiskyrusian Niujorko reporteriui Džekui Teilorui tenka rūpintis dukrele Mege, nes buvusi žmona išteka už kito ir ruošiasi vykti į povestuvinę kelionę. Nelengva ir projektų biure dirbantį Melanei Parker, kuri viena augina sūnū Semą ir amžinai apsilakvus nepabaigiamais darbais. Vieną gražią dieną Džekas ir Melani susitinka.

„Hovards Endas“ (šeštadienis, 23.30 val., LTV) – tai britų rašytojo Edwardo Morgano Forsterio romano ekranizacija. Hovards Endu čia vadinas dvaras, kurį savininkė Rūta Vilkoks, konservatoriškų pažiūrų moteris, mirdama palieka savo artimiausiai draugei, laisvamanei Mar-